

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta
Katedra Účetnictví a financí

Diplomová práce

Návrh inovace systému bankovní regulace

Vypracoval: Bc. David Kudýn
Vedoucí práce: Ing. Martin Maršík, Ph.D.

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou/diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis studenta:

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. David KUDÝN
Osobní číslo: E12701
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Název tématu: Návrh inovace systému bankovní regulace
Zadávací katedra: Katedra účetnictví a financí

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je zmapovat současnou bankovní regulaci a zhodnotit její efektivnost v kontextu finanční krize s akcentem na problematiku obligatorně stanovených rizikových vah, zhodnotit možné vlivy těchto obligatorně stanovených vah na prohloubení evropské dluhové krize.

Rámcová osnova:

1. Současná bankovní regulace a její trendy.
2. Bankovní regulace v kontextu finanční a hospodářské krize.
3. Problematika obligatorně stanovených rizikových vah u sovereign expozic.
4. Analýza vhodnosti použití nulových rizikových vah u sovereign expozic.

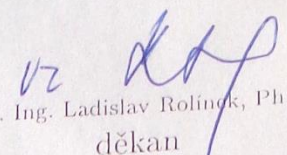
Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 40-50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná
Seznam odborné literatury:

- Bolton, P., Jeanne, O. (2011). *Sovereign default risk and bank fragility in financially integrated economies*. Cambridge: NBER Working Papers, no 16899.
Davies, M. (2001). *The rise of sovereign credit risk: implications for financial stability*. Basel: Bank for International Settlements.
Hannoun, H. (2011). *Sovereign risk in bank regulation and supervision: Where do we stand?*. Abu Dhabi: Bank for International Settlements.
Huerta de Soto, J. (2009). *Peníze banky a hospodářské krize*. Praha: ASPI.
Jurošková, L. (2012). *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium.
Kabelík, K. (2015). *Bankovní regulace trendy a dopady*. Praha: Česká bankovní asociace.
Kozák, K., Weiss, T. a kol. (2012). *Dopady krize v euroatlantickém prostoru*. Praha: Dokořán.
Polouček, S. (2006). *Bankovníctví*. Praha: C.H.Beck.

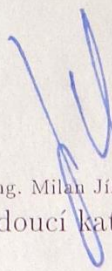
Původní datum zadání práce: 1. března 2013

Vedoucí diplomové práce: Ing. Martin Maršík, Ph.D.
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: 29. června 2015
Termín odevzdání diplomové práce: 4. září 2015

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 3. března 2015

Děkuji panu PhD. Martinu Maršíkovi za cenné podněty a vedení mé diplomové práce.

Abstrakt

Tato diplomová práce si klade za cíl zmapovat genezi a trendy současné bankovní regulace v kontextu nedávných bouřlivých událostí, které se na finančních trzích udály od roku 2008 a to zejména v oblasti regulace kapitálových požadavků svrchovaných expozi c.

Na základě pochopení těchto procesů se podaří naleznout východiska pro návrh změn regulatorních opatření.

Klíčová slova

Basel., bankovní regulace, vládní aktiva, finanční krize, kapitálová přiměřenost, svrchovaná expozice

Abstract

This master dissertation aim to chart the genesis and trends of the recent banking regulations in the context of the dynamic events which have occurred on the financial markets from year 2008, first of all in the framework of sovereign risk regulation. On the base of analyze these processes try to find solutions how to improve the banking regulations.

Key Words

Basel., banking regulations, government assets, sovereign risk, financial crisis

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Teoreticko-metodologická část.....	10
2.1	Současná bankovní regulace a její trendy.....	10
2.1.1	Basel.....	10
2.1.2	Novinky zaváděné Basel III.....	21
2.2	Alternativní přístupy k bankovní regulaci.....	25
2.2.1	Zavedení pouze jednoduchého kapitálového požadavku.....	25
2.3	Zrušení bankovní regulace.....	26
2.3.1	Bankovníctví plných rezerv.....	27
2.3.2	Metodologie aplikační části.....	28
3	Aplikační část.....	31
3.1	Analýza vhodnosti použití nulových rizikových vah u svrchovaných expozic.....	38
3.2	Složitost regulace, problém implementace nových předpisů.....	45
4	Změny systému bankovní regulace.....	47
4.1	Změny institucionálního rámce.....	49
5	Závěr.....	52
	Sumary.....	53
6	Citovaná literatura.....	54
7	Seznam tabulek.....	58
8	Seznam grafů.....	59
9	Seznam příloh.....	60
	Příloha 1:Odpovědi od ČNB.....	61
	Příloha 2 Kompletní grafy.....	65

1 Úvod

Bankovníctví je nedílnou součástí ekonomiky a ekonomický rozvoj je do značné míry determinován bankovním systémem, proto je celospolečenským zájmem, aby tento systém byl odolný a kvalitně fungující. Bohužel ruku v ruce s tímto obrovským významem projevuje bankovníctví zároveň jistou nestabilitu, která jej provází již od svého počátku. Toto odvětví umožňuje dosahovat obrovských zisků, které jsou však již z podstaty bankovních obchodů často odvozené od podstupovaných rizik, v čemž tkví nestabilita tohoto systému, jenž je plný příležitostí k morálnímu hazardu. Není tedy náhodou, že mnoho ekonomických krizí, které se dotýkaly našich životů, mělo počátek v krizích finančních systémů. Ačkoli střídání hospodářských cyklů tvoří neodmyslitelnou součást tržního hospodářství, každý podnik by měl být schopen se s takovým vývojem vyrovnat a dokázat na něj pružně reagovat. Ovšem s ohledem na obrovský pákový efekt je bankovní sektor mnohem citlivější na vnější změnu ekonomického prostředí, než je tomu u ostatních podniků. *„Například před současnou krizí držely největší světové banky jen 4 % až 8 % vlastního kapitálu v poměru k rizikově neváženým aktivům, zatímco u nefinančních institucí byl tento podíl 30 % až 40 %.“* (Hildebrand, 2008)

Při takovémto poměru vlastního a cizího kapitálu pak dochází nejen k velkému finančnímu pákovému efektu, ale také k značnému morálnímu hazardu se svěřenými prostředky především drobných vkladatelů, které jsou tím ohroženy.

To se vedle filozofie „Too big to fail“ stalo motivem počátku hledání nástrojů, které by dokázaly zmírnit rizika, jenž bankovní systém společnosti generuje a zároveň nebyla potlačena jeho nezastupitelná úloha pro ekonomický rozvoj. Tím započal proces, který postupem času vytvořil z bankovníctví jedno z nejvíce regulovaných odvětví ekonomiky.

Značně individuální a neustálená pravidla bankovní regulace z iniciativy Banky pro mezinárodní platby započaly v roce 1988 nabývat podoby všeobecného standardu v podobě mezinárodních dohod Basel I. Kapitola vývoje bankovní regulace nebyla ani zdaleka uzavřena, ba právě naopak byl odstartován proces inovací bankovní regulace,

který v roce 2004 přinesl dohody Basel II. Systém bankovní regulace se neustálil a permanentní vývoj vyústil v nové dohody Basel III., jejichž postupná implementace právě probíhá, a které si kladou za cíl reagovat na nedostatky stávající regulace. Zavádějí některá zcela nová pravidla a nástroje. Tento proces neustálých inovací a geneze bankovní regulace se děje na pozadí finanční a hospodářské krize, před kterou nás regulační opatření bankovního sektoru měla ochránit. Z vývoje posledních let je jasně patrné, že se tohoto cíle nepodařilo zcela dosáhnout, avšak alespoň prozatím je dopad na drobné střadatele minimální v porovnání s velkou hospodářskou krizí ve 30. letech 20. století.

Celý odborný svět však řeší otázku, zda bankovní regulace skutečně vedla ke zmírnění krizových dopadů nebo je odpovědna za prohloubení současných hospodářských problémů a především následné krize dluhové, která je od roku 2009 předním evropským ekonomickým problémem, jenž se kvůli globalizaci světové ekonomiky přelévá do celého světa.

Proto jsem se ve své diplomové práci rozhodl hledat odpovědi na otázky, kam nás bankovní regulace přivedla, jaká pozitiva, nedostatky obsahuje a jaká rizika skýtá. Ale také zda je směr permanentního vývoje a snaha o zregulování všech oblastí bankovního podnikání správný, či zda již nastal čas se zastavit, udělat pomyslný krok vzad a vydat se cestou zjednodušování regulačních pravidel a větší liberalizace bankovního sektoru.

Vzhledem k rozsáhlosti celé regulatoriky, se pak tato práce úžeji zaměřuje na pravidla týkající se kapitálových požadavků na krytí rizik svrchovaných expozic. Protože právě rizika spojená s těmito expozicemi byla příčinou problémů, kterým musely banky po roce 2008 čelit. Diplomová práce je v tomto ohledu rozčleněna do dvou částí. V teoreticko-metodologické části obecně mapuje současně platnou legislativu a postupně implementovanou legislativu. Přičemž hlavním pramenem jsou především vyhlášky a odborné práce věnující se legislativě vycházející z basilejských dohod. V svém závěru pak teoretická část rovněž přináší pohled na bankovní regulaci v podobě alternativních přístupů.

V Aplikační části je pak hodnocena bankovní regulace v kontextu ekonomické krize. Jednak formou rešerše odborných článků věnujících se této problematice, tak analýzou

vhodnosti použití nulových rizikových vah u Svrchovaných expozic, metodou vícekritériálního hodnocení ekonomické a institucionální kvality členů Evropské unie.

2 Teoreticko-metodologická část

2.1 Současná bankovní regulace a její trendy.

Jak již bylo nastíněno v úvodu, regulace bankovního sektoru platná v České republice vychází ze systému basilejských dohod tzv. Basel I., Basel II., Basel III. vydávaných basilejským výborem pro bankovní dohled, který je součástí Banky pro mezinárodní platby. Basilejské dohody jsou implementovány do legislativy Evropské unie směrnici Evropského parlamentu 2006/48/ES, 2006/49/ES a ty se pak přenášejí do české legislativy zákony č. 120/2007 Sb. a č. 123/2007 Sb., které dále upravují vyhlášky č. 282/2008 Sb., č. 380/2010 Sb., č. 89/2010 Sb. V současné době probíhá postupná příprava a implementace Basel III. do našeho právního systému, tato pravidla prozatím nejsou v celém svém rozsahu závazná.

2.1.1 Basel

Konec minulého století je charakterizován bouřlivým vývojem nejen na poli technickém, ale i finančním. Vzniklo mnoho druhů investičních instrumentů, jako například CDO¹ instrumenty, které se staly jednou z hlavních příčin počátku hypoteční krize v roce 2008.

V souvislosti s tím vedle kreditního rizika považovaného za hlavní příčinu bankovních selhání, začaly nabývat na významu i ostatní druhy rizik, a to zejména riziko operační. S rozvojem globalizace se stupňoval i proces větší specializace bank. Za těchto okolností BIS začal považovat jednoduchý 8 % kapitálový požadavek ke kreditnímu riziku z Basel I.

za nedostatečný. Protože neakcentoval ostatní druhy rizik a nebyl schopný postihnout nové typy finančních instrumentů, jakožto i brát ohledy na individuální charakteristiky jednotlivých bank, reakcí na to bylo schválení nové mnohem obsáhlejší regulatoriky Basel II.

¹ *Collateralized Debt Obligation - Zajištěná dluhová obligace*

2.1.1.1 Tři pilíře Basel II.

Vedle nových přístupů ke kvantifikaci rizik zahrnutých v prvním pilíři Basel II. byla regulace rozšířena o další dva tak zvané pilíře, a to:

- aktivity bankovního dohledu
- tržní disciplína

1. Kapitálové požadavky

Podstatou kapitálové přiměřenosti bank je stanovení minimální výše kapitálu, který musí banka vzhledem ke struktuře a rizikovosti aktiv udržovat. „*Banky musí dodržovat kapitálovou přiměřenost, jak na konsolidované úrovni, kterou lze považovat za základní, tak i na individuální úrovni jednotlivé banky.*“ (Synek, 2006) Regulatorika Basel I. znamenala počátek nutnosti minimálních kapitálových požadavků k úvěrovému riziku. S následujícími předpisy přišla rovněž povinnost kapitálového požadavku k tržnímu a operačnímu riziku.

Vzhledem k rozsáhlosti bankovní regulatoriky se tato práce právě blíže zabývá přístupy k výpočtu kapitálových požadavků k úvěrovému riziku. O přístupech k jejich výpočtu pojednává kapitola 2.1.1.2.

2. Aktivity bankovního dohledu

Tato pravidla řeší zejména práva a povinnosti bankovního regulátora. Hlavním orgánem je v České republice Česká národní banka, která je pro tento účel vybavena množstvím informačních a sankčních pravomocí. Nedílnou součástí její činnosti je také schvalování a kontrola spolehlivosti modelů sloužících k výpočtu kapitálových požadavků.

3. Tržní disciplína

Do této kategorie spadá informační povinnost banky zveřejňovat relevantní ukazatele, testování spolehlivosti modelů, kvantifikace rizika a s tím spojené zveřejnění rizikového profilu banky. Smyslem tohoto pilíře je přispět k větší transparentnosti bankovního systému a ke zlepšení podmínek pro hospodářskou soutěž, to by mělo být příčinou k možnostem kontroly realizované samotným trhem.

Předpisy zahrnuté v tomto pilíři by tak měly banky motivovat k neustálému zdokonalování modelů kvantifikace rizik.

2.1.1.2 Přístupy k výpočtu kapitálových požadavků

Základní metodou přístupu k výpočtu kapitálové přiměřenosti bylo stanovení hodnoty rizikově vážené expozice, přičemž rizikové váhy byly přiřazovány na základě velmi hrubého odhadu dle charakteru dlužníka. V Basel II. bylo toto rozšířeno o možnost přesnějšího stanovení rizikové váhy na základě interních ratingů, zároveň byl zaveden kapitálový požadavek k tržnímu a operačnímu riziku. Postup výpočtu kapitálové přiměřenosti ke všem druhům rizik je následovný (Valová, 2010):

$$KP = \frac{RC}{RWA + 12,5 * (B + C)}$$

KP - Kapitálová přiměřenost

RC - Kapitál (Tier1, Tier 2, Tier 3 využitý, snížený o odčitatelné položky)

RWA - Rizikově vážená aktiva

(B+C) - Kapitálový požadavek k operačnímu a tržnímu riziku

Hodnota kapitálové přiměřenosti v původní regulatorice Basel I. by neměla klesnout pod 8 % (ČNB, 2008). Dle Basel III. by pak tato hodnota mezi lety 2016 - 2019 měla dosáhnout minimálně 10,5 %. V tomto ohledu český bankovní sektor již dnes splňuje požadavky pro implementaci pravidel Basel III. (Laušmanová, 2010).

Není možné v rozsahu diplomové práce obsáhnout komplexně veškeré aspekty bankovní regulace, a proto se v dalších kapitolách blíže zaměřím na oblast úvěrového rizika, která je v bankovníctví stěžejním a jedná se o nejbližší zaměření mého studijního oboru.

2.1.1.3 Definice kapitálu

Pro účely výpočtu kapitálových požadavků je regulativní kapitál v předpisech upravujících kapitálovou přiměřenost přesně definován.

Struktura kapitálu:

$$\mathbf{Tier\ 1 = ZK + RF + NZ + NCC - NM}$$

Tier 1 - (původní kapitál)

ZK - základní kapitál

RF - rezervní fondy

NZ - nerozdělený zisk

NCC - hybridní kapitál, např. non core kapitál

NM - nehmotný majetek

$$\mathbf{Tier\ 2 = PD(A) - OP}$$

Tier 2 - (dodatkový kapitál)

PD(A) - podřízený dluh A

OP - odečitatelné položky

$$\mathbf{Tier\ 3 = PD(B)}$$

Tier 3 - (kapitál na pokrytí tržních rizik)

PD(B) - podřízený dluh B

2.1.1.4 Metody stanovení rizikových vah k úvěrovému riziku

Možnosti stanovení rizikových vah procházely postupným vývojem od jednoduché metody prostého stanovení na základě obecných charakteristik aktiva, až po pokročilé přístupy založené na složitějších numerických modelech. Následující kapitola přibližuje, jaké možnosti stanovení rizikových vah regulace přináší a jaké je jejich užití v českém bankovním systému.

2.1.1.4.1 Standardizovaná metoda (Standardized Approach – STA)

Jedná se o nejjednodušší metodu stanovení kapitálových požadavků. Tento přístup byl zaveden v Basel I. V současné době je modifikovaný o využití prvku externího ratingu od externích ratingových subjektů. Rating je klíčový pro stanovení rizikových vah expozice, které jsou před stanovením ratingu rozčleněny do několika skupin: expozice vůči centrálním vládám a centrálním bankám, expozice vůči regionálním vládám a místním orgánům, expozice vůči organizacím veřejného sektoru a ostatním nepodnikatelským osobám, expozice vůči mezinárodním rozvojovým bankám, expozice vůči mezinárodním organizacím, expozice vůči institucím, podnikové expozice, retailové expozice, expozice zajištěné nemovitostmi, expozice po splatnosti, regulatorně

vysoce rizikové expozice, expozice v krytých dluhopisech, sekularizované expozice, krátkodobé expozice vůči institucím, krátkodobé podnikové expozice, expozice vůči fondům kolektivního investování a ostatní expozice (ČNB, 2008).

Hodnota rizikových expozic vychází ze zařazení v příslušné skupině. Zde bych upozornil na důležitý fakt a to, že u expozic vůči vládám zemí Evropské unie se jako preferenční považuje nulová riziková váha.

Hodnota kapitálového požadavku je pak rovna 8 % ze součtu hodnot rizikově vážených expozic. Při stanovení hodnoty expozic se vychází z účetní hodnoty.

$$KP_{CR(IP)} = \sum RWE \times 0,08$$

KPCR (IP) – KP k úvěrovému riziku investičního portfolia

RWE - rizikově vážená expozice

$$RWE_{STA} = EAD \times RW$$

RWE_{STA} – rizikově vážená expozice (u STA přístupu)

EAD – hodnota expozice

RW – riziková váha expozice

Rizikové váhy expozice vycházejí z externího ratingu hodnocení úvěrové kvality. Tím se standardizovaná metoda liší od těch pokročilých. Rating zde poskytuje externí subjekt, což se stalo ze dvou důvodů předmětem kritiky. Prvním důvodem je fakt, že externí subjekt není schopný postihnout všechna rizika specifického finančního instrumentu drženého bankou, druhým důvodem je omezená dostupnost externích ratingů, která je limitovaná pouze na určitá aktiva (burzovně obchodované a velké společnosti). To je důvodem vzniku pokročilých metod.

Platnost	BASEL II.					BASEL I.
	AAA až AA-	A+ až A-	BBB+ až BB-	méně než BB-	bez ratingu	všechny úvěry
Stupeň úvěrové kvality dle vyhlášky ČNB	1	2	3,4	4,5	X	X
Riziková váha	20 %	50 %	100 %	150 %	100 %	100 %

Tabulka 1: Rizikové váhy expozic

zdroj: ČNB

„Expozicím, u kterých není riziková váha uvedena, se přiřadí riziková váha 100 %. V případě, že je expozice zajištěna, riziková váha pro tuto expozici může být upravena v souladu s technikami snižování úvěrového rizika.“ (Valová, 2010)

2.1.1.4.2 Základní metoda založená na interním ratingu (Foundation Internal Rating Basel Approach – FIRB)

Tento přístup byl do bankovní regulace zaveden s příchodem Basel II. Jeho smyslem bylo přiblížit hodnocení rizika expozic více specifickým jednotlivých bankovních domů, a posílit tak důraz na kvalitu řízení aktiv.

Metoda je založená na využití interního ratingu pro stanovení rizikové váhy expozice, při získání tohoto ratingu banka užívá statistických metod.

Aby mohla banka tento systém používat, musí prokázat regulačním orgánům, že interní systém hodnocení rizika je navržen smysluplně a je řádně implementován.

Příslušný regulační orgán posuzuje zejména tyto aspekty:

- „systémy pro řízení a interní rating úvěrového rizika expozic jsou důvěryhodné a jsou jednotně implementovány*
- její interní ratingové systémy poskytují smysluplné hodnocení charakteristik dlužníka a odůvodněné transakce, dostatečné rozlišení rizika, přesné a konzistentní kvantitativní odhady rizika*
- interní rating a odhady ztrát selhání použité při výpočtu kapitálových požadavků, přidružené systémy a procesy hrají významnou roli při řízení rizika v rozhodovacích procesech, při schvalování úvěru, při rozložení vnitřně stanoveného kapitálu a při řízení povinné osoby*
- má útvar, který řídí úvěrové riziko, a který je odpovědný za její interní ratingové systémy, jež jsou přiměřeně nezávislé a nepodléhají nepatřičným vlivům*
- shromažďuje a ukládá všechna relevantní data, která poskytují účinnou podporu jejímu procesu měření a řízení úvěrového rizika*

- dokumentuje své interní ratingové systémy, smysluplnost jejich konstrukce a své interní ratingové systémy ověřuje (validuje)

- používá u příslušných expozic pro účely vnitřního měření a řízení rizika interní ratingové systémy, které obecně splňují minimální požadavky pro používání IRB přístupu, a to alespoň po dobu 3 let

- provádí a využívá vlastní odhady ztrátovosti ze selhání nebo konverzních faktorů způsobem, který obecně splňuje minimální požadavky pro používání IRB přístupu, a to alespoň po dobu 3 let (pokud žádá o udělení souhlasu používat v rámci IRB vlastní odhady ztrátovosti ze selhání nebo konverzních faktorů)

Při používání IRB přístupu je každá expozice investičního portfolia zařazena do jedné z následujících kategorií: expozice vůči centrálním vládám a centrálním bankám, expozice vůči institucím, podnikové expozice, retailové expozice, akciové expozice, sekuritizované expozice a ostatní expozice.

Výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku investičního portfolia a k riziku rozmělnění investičního portfolia se rovná 8 % ze součtu hodnot rizikově vážených expozic. Výpočet hodnoty rizikově vážené expozice se provádí pro účely stanovení kapitálového požadavku k úvěrovému riziku investičního portfolia a kapitálového požadavku k riziku rozmělnění investičního portfolia. Hodnota rizikově vážené expozice pro úvěrové riziko se stanovuje u expozic zařazených do jednotlivých kategorií, za předpokladu, že jde o odčitatelné položky od kapitálu, u kterých se tato hodnota nestanovuje.“ (ČNB, 2008)

Kapitálový požadavek se pak shodně, jako v případě standardizované metody, stanovuje ve výši 8 % rizikově vážených aktiv.

$$KP_{CR(IP)} = \sum RWE \times 0,08$$

KPCR (IP) - KP k úvěrovému riziku investičního portfolia

RWE - rizikově vážená expozice.

2.1.1.4.2.1 Výpočet rizikově vážené expozice u IRB přístupu

Kapitálový požadavek je v tomto případě funkcí rizikových komponent, hodnotu těchto komponent stanovuje regulátor, popřípadě si je může stanovit banka, prokáže-li před regulátorem způsobilost a věrohodnost interních systémů.

$$RWE_{IRB} = K(PD, LDG, M) \times 12,5 \times EAD$$

RWE_{IRB} - rizikově vážená expozice (IRB přístupu)

12,5 - reciproční (převrácená) hodnota 8 %

EAD - hodnota expozice v případě defaultu dlužníka

Funkce rizikové váhy představuje požadovaný kapitál.

Při výpočtu kapitálových požadavků pomocí některé z pokročilých metod se využívá tzv. rizikových komponent, které se využívají ke kalkulaci neočekávané ztráty. Ta je základem pro pozdější stanovení rizikových vah. Na rozdíl od standardizované metody je metoda IRB dvojdimenzionální, což v tomto případě znamená, že vedle pravděpodobnosti selhání dlužníka uvažuje i ostatní rizikové prvky, které se vztahují k příslušné transakci (Valová, 2010).

2.1.1.4.2.1.1 Rizikové komponenty

PD - (*Probability of Default*) Vyjadřuje pravděpodobnost, že dlužník během následujících 12 měsíců nedostojí svým závazkům, které budou v prodlení více jak 90 dní po splatnosti.

LGD - (*Loss Given Default*) Výše předpokládané ztráty banky v případě, že dlužník nedostojí svým závazkům. Jedná se o podíl aktiv, o která banka přijde v případě defaultu dlužníka.

M - (*Maturity*) Předpokládaná doba, za kterou dlužník uhradí své závazky.

EAD - (*Exposure at Default*) Předpokládaná výše rizika vystavené pohledávky v době, kdy dojde k defaultu klienta.

Neprokáže-li banka věrohodnost svého systému, stanovení rizikových komponent se řídí hodnotami, které stanovuje regulátor.

Metoda	PD	LDG	M	EAD
STA	externí rating	Stanoveno BCBS	Stanoveno BCBS	Stanoveno BCBS
FIRB	interní rating	Stanoveno BCBD	Stanoveno BCBS případně regulátorem	Stanoveno BCBS
AIRB	interní rating	Vlastní odhad banky	Vlastní odhad banky	Vlastní odhad banky

Tabulka 2: Komparace metod stanovení rizikových parametrů

zdroj: Valová

Banky by při výpočtu kapitálových požadavků měly postupně přecházet na pokročilejší metody jejich stanovení. Tedy od standardizované metody přes IRB až po AIRB. Banky by měly budovat a neustále zdokonalovat systém interního stanovení ratingů.

Banka může postupně nahrazovat hodnoty rizikových komponent stanovených regulátorem. Vlastními odhady „*může například použít vlastní odhad PD a LGD a pro ostatní parametry využít návrhů regulátora.*“ (Kolaterál v modelech kreditního rizika, 2008 str. 5) Implementace systému vlastního odhadu rizikových komponent je však v České republice, zejména u menších bank, velmi problematická.

2.1.1.5 Užití standardizované metody v rámci IRB

Kombinace standardizované metody STA a přístupu IRB je pro úvěrové riziko do určité míry možné, a to buď na dočasné, nebo trvalé bázi. Předpokladem je splnění podmínek stanovených nařízením. Podmínky pro dočasné použití STA v IRB řeší zejména články 148 a 149 nařízení CRR. Podmínky pro trvalé použití STA v IRB řeší článek 150 nařízení CRR. Použití čl. 148-150 je podmíněno souhlasem kompetentních orgánů. Některé podmínky mají být do budoucna ještě doplněny (konkretizovány) připravovanými standardy EBA (European Banking Authority), které budou vydány ve formě přímo účinného nařízení Evropské komise.

Podmínky pro trvalé využití STA v IRB pro tzv. sovereign expozice. Toto je řešeno článkem 150 odst. 1 písm. a) a písm. b) využití písm. a) je podmíněno omezeným

počtem významných protistran. Písm. b) je možné využít bez ohledu na počet protistran, avšak za předpokladu, že expozicím vůči ústřední vládě a centrální bance je podle čl. 114 nařízení CRR odst. 2, 4 nebo 5 přidělena riziková váha 0 %. To se tedy vztahuje mj. na všechny expozice vůči ústředním vládám a centrálním bankám členských států EU, pokud jsou denominovány a financovány v národní měně dané ústřední vlády a centrální banky. Do 31. prosince 2017 je tato podmínka splněna i u expozic vůči ústředním vládám nebo centrálním bankám členských států, které jsou denominovány a financovány v národní měně kteréhokoli členského státu.

Obecným záměrem je postupně rozsah kombinace, tj. STA v rámci IRB přístupu, zmenšovat. Zejména se to týká institucí, které jsou významné s ohledem na svou velikost, vnitřní organizaci, povahu, rozsah a složitost a těch, které mají expozice významné v absolutním měřítku a mají také velký počet významných protistran (ČNB, 2013).

Možnost použití standardizované metody i v případě banky, která úspěšně implementovala pokročilý systém stanovení rizikových vah, zejména sovereign expozic, vede k jistým negativním vlivům, kterým se tato práce blíže věnuje v aplikační části.

2.1.1.6 Metody snižování hodnoty expozice

2.1.1.6.1 Jednoduchá a komplexní metoda v případě zajištění

Tuto metodu může banka použít v případě dostupnosti velmi kvalitního kolaterálu (zlato, hotovost, akcie hlavního burzovního indexu). Životnost zástavy musí být po celou dobu trvání úvěrové expozice a musí být minimálně jednou za 6 měsíců přeceňována.

Výpočet hodnoty rizikově vážené expozice u jednoduchého přístupu:

$$RWE_{STA} = (EAD - C) \times RWE + C * RWC$$

RWE_{STAj} – rizikově vážená expozice (u jednoduché metody STA přístupu)

EAD – hodnota expozice

C – velikost zajištění

RWE – riziková váha nezajištěné expozice

RWC – riziková váha zajištěné expozice

2.1.1.6.2 Komplexní metoda v případě zajištění

Této metody může banka použít v případě, že je jako zástava použit méně kvalitní kolaterál, například akcie vedlejšího indexu. Za těchto podmínek se hodnota zástavy snižuje o indexy volatility, které určuje např. regulátor.

Plně upravená hodnota expozice u komplexního přístupu (STA):

$$EAD' = \max(0; EAD - (1 + K_e) - C \times (1 - K_c - K_{ex}))$$

EAD' – plně upravená hodnota expozice

EAD – hodnota expozice

K_e – koeficient volatility příslušné úvěrové expozice

K_c – koeficient zohledňující cenovou volatilitu kolaterálu

K_{ex} – koeficient zohledňující volatilitu při nesouladu měn expozice kolaterálu

2.1.1.6.2.1 Výpočet hodnoty rizikově vážené expozice u komplexního přístupu (STA)

$$RWE_{STAk} = EAD' \times RW$$

RWE_{STAk} – rizikově vážená expozice (u komplexní metody STA přístupu)

EAD' – plně upravená hodnota expozice

RW – riziková váha expozice

2.1.2 Novinky zaváděné Basel III.

Basilejský výbor pro bankovní dohled v souvislosti s ekonomickými problémy, které zasáhly svět v roce 2008 po americké hypotéční krizi a pádu několika významných finančních ústavů, reagoval vydáním nového souboru regulatorních opatření zvaných Basel III. Na základě této nově vydané regulatoriky navázal na instituce, jakými jsou např. Evropská komise. Ty započaly těmto pravidlům vtiskovat legislativní podobu. Hlavní důraz je kladen zejména na tyto oblasti:

- *Požadavek na vyšší kvalitu kapitálu, zejména důraz na vlastní kapitál, který je schopen absorbovat riziko*
- *Lepší pokrytí rizik, zejména tržních rizik a rizik protistran*
- *Pákový poměr (leverage ratio) – slouží k zamezení nadměrného růstu bilance rozvahových transakcí (nezávisle na rizikovosti)*
- *Kapitálové polštáře (Capital Buffer) – vytváření rezerv v dobrých časech, prokrizová období*
- *Minimální standardy pro řízení likvidity (krátkodobé i dlouhodobé)*
- *Zlepšení bankovního dohledu, corporate governance, řízení rizik a oblasti zveřejňování*

Bohužel vlivem velkého politického tlaku a překotného vývoje ekonomické situace v posledních několika letech, dochází k nekoordinovanosti při zavádění nových

pravidel. Dále zde jsou obavy z dopadu některých regulačních opatření na světovou ekonomiku (Laušmanová, 2010).

Mezi hlavními změnami nových regulačních opatření je důraz na větší kvalitu kapitálu, a tím i jeho přesnější definice. Dále na zavedení tzv. bezpečnostního polštáře na kapitálový požadavek 8 %. Tento polštář by se měl postupně zvyšovat až na hodnoty 2,5 % + (původní kapitálový požadavek). Právě toto zvýšení požadavku na kapitálovou přiměřenost vyvolává obavy z dopadu na světovou ekonomiku. Pokles by podle OECD mohl vést ke zpomalení ročního průměrného hrubého domácího produktu o 0,05 % - 0,15 % (Slovic, et al., 2011).

Co se týče připravenosti českého bankovního systému na implementaci nové regulatoriky, lze konstatovat, že český bankovní systém jako celek již dnes splňuje pravidla závazná pro rok 2019. V roce 2010 byla v ČR kapitálová přiměřenost na úrovni Tier 1 KP 13,68 (Laušmanová, 2010). Tato vysoká hodnota je dána především relativně konzervativní investiční strategií českých bank a procesem sanace, kterým náš bankovní systém prošel na konci 90. let. Kapitálová přiměřenost českého bankovního sektoru také nadále roste.

Vedle požadavků na kapitálovou přiměřenost budou zavedeny i nové ukazatele, jejichž cílem je posílení likvidity bank, a to ukazatel krytí likviditou a ukazatel čistého stabilního financování.² Zavedení těchto nových ukazatelů by, dle Moniky Laušmanové z České spořitelny, mohlo znamenat omezení schopnosti bank úvěrovat, vzhledem ke zvýšenému požadavku na držení likvidních aktiv.

Díky připravenosti českého bankovního sektoru na zavedení těchto nových ukazatelů z výběrového šetření provedeném ČNB vyplývá, že ukazatel LCR v korunových

² Ukazatel krytí likviditou (LCR = Liquidity coverage ratio) – krátkodobý horizont

- Vysoce kvalitní likvidní aktiva /čistý odliv během 30 dnů > 1
- monitoring 2011, zavedení od 2015

Ukazatel čistého stabilního financování (NSFR = Net stable funding ratio) –dlouhodobý horizont

- Použitelné stabilní zdroje / Požadované stabilní zdroje > 1
- monitoring 2012, zavedení od 2018

transakcích splňuje veškeré testované subjekty. Uspokojivé hodnoty ukazatele NSFR se ani u transakcí v Kč některým bankám nepodařilo dosáhnout.

Další novinkou, ve které osobně spatřuji velké pozitivum, je zavedení jednoduchého kapitálového požadavku v podobě pákového poměru tzv. *leverage ratio*, který by měl zabránit nadměrnému růstu bilancí bank. Například získáváním velkého množství z hlediska regulace bezrizikových aktiv.

Definice dle Basel III:

$$\text{Leverage ratio} = \text{Kapitál Tier 1} / \text{expozice (aktiva + podrozvaha)} > 3 \%$$

Zavedením tohoto ukazatele může, dle Moninky Laušmanové, dojít k omezení poskytování středně rizikových úvěrů, protože banky budou sníženou kvantitu poskytnutých úvěrů nahrazovat výnosy z rizikovějších expozic.

Změny Basel III. se dotknou také zvýšení kapitálového požadavku obchodního portfolia, obchody s OTC a deriváty a krytí securizovaných expozic. Vzhledem k tomu, že se v této práci zabývám především investičním portfoliem, nebudu tyto změny blíže rozebírat.

„Ačkoliv zpřísnění regulace mělo být namířeno primárně na investiční banky, jejichž rizikovost nebyla dostatečně pokryta kapitálem a podrozvaha rostla neúměrně v závislosti na kapitálu a bilanci, což bylo jednou z příčin finanční krize, dopady budou významné i na komerční banky, a to zejména na specializované málo rizikové banky bez větší diverzifikace (stavební spořitelny, hypotéční banky,...).“ (Laušmanová, 2010)

Lze-li podrobit nová opatření kritice je to hlavně překotnost a častý politický populismus doprovázející schvalovací proces a implementaci nových pravidel. Mezi odborníky nepanuje shoda o fatálním selhání regulatoriky, jakožto spíše v některých zemích selhání bankovního dohledu, na nějž by měl být vedle nových regulatorních pravidel brán větší zřetel (neplatí v případě ČNB).

Implementace pravidel Basel III. může mít také vliv na změny obchodní politiky bank. Snížení rentability vzhledem k vyšším kapitálovým požadavkům může být kompenzováno zvýšením cen za poskytnuté služby a snížením schopnosti úvěrování, což se dotkne i bank s relativně konzervativním obchodním modelem. Tato skutečnost může zkomplikovat ekonomické oživení z hospodářské krize.

Rovněž je nutno pohlížet na požadavky větší transparentnosti, kdy může být např. obchodování s likvidními aktivy chápáno tak, že banka je v likvidní krizi (Laušmanová, 2010). Toto obchodování může být ve skutečnosti motivováno snahou o naplnění ukazatelů LCR a NCFR a sankcionování trhem či ratingovými agenturami by v tomto ohledu nebylo zcela na místě.

2.2 Alternativní přístupy k bankovní regulaci

2.2.1 Zavedení pouze jednoduchého kapitálového požadavku

Tento přístup tzv. *leverage ratio* byl po dlouhou dobu dominantním zejména ve Spojených státech. Jedná se o jednoduchý ukazatel poměru vlastního kapitálu k rizikově neváženým aktivům bez dalších složitých požadavků na kapitálovou přiměřenost, tedy o ukazatel, jak velký pákový efekt v dané instituci působí. Velkou předností bankovního systému, kde se uplatňuje pouze tento požadavek je jeho jednoduchost a srozumitelnost.

Obecná definice:

$$LR = \frac{VK}{A(P)}$$

LR - Leverage ratio

VK - vlastní kapitál

A(P) - aktiva resp. pasiva

Nedostatkem takového přístupu je, že samotný poměr vlastního kapitálu k cizím zdrojům nevystihuje skutečnou rizikovost dané instituce, která je významně determinována rovněž rizikovou strukturou držených aktiv. Avšak i přesto považují zavedení tohoto ukazatele do bankovní regulace jako krok správným směrem. Protože zavedením minimální hodnoty tohoto ukazatele zvyšuje zainteresovanost vlastního kapitálu bank, čímž dochází ke snižování morálního hazardu, který bez ohledu na kvalitu zákonů v oblasti bankovního podnikání bude už ze samotné podstaty této činnosti u bankovních obchodů vždy přítomen.

Tento jednoduchý tzv. dodatečný kapitálový požadavek, viz předchozí kapitál, je součástí regulačních opatření Basel III. a představuje svým způsobem další směr, kterým se bankovní regulace ubírá (Bučkova, 2011) (Němeček, 2013).

2.3 Zrušení bankovní regulace

„Svoboda volby je možnost, abych si vybral mezi více příležitostmi, které se mi nabízejí. Tuto volbu uskutečňujeme dnes a denně. Volíte si rozdělení vašeho volného času. Volíte si školu, povolání, životního partnera, volíte si zboží v obchodě, restauraci, ve které chceme obědvat. Volíte politickou stranu, kterou chcete vidět ve vládě. Svobodu volby máte nejen vy sami, ale i ostatní. Tak jste nejen subjektem volby, ale i objektem volby.“
(Holman, 2005)

Bankovní regulace v mnohých ohledech toto právo volby, o kterém hovoří citace z knihy Ekonomie profesora Holmana, do jisté míry potlačuje. Potlačuje práva akcionářů a managementů bank plně si zvolit obchodní strategii. Svým způsobem omezuje i právo klientů najít si banku, která profilem nejvíce vyhovuje jejich potřebám.

Vedle těchto spíše filozofických úvah je však celá řada argumentů a nikoho nepřekvapí, že mezi ně patří strany s liberálně zaměřenými ekonomy, kteří vystupují proti regulačním pravidlům, zejména argumenty, že každá regulace vede ke snížení efektivnosti trhů a k vytváření nerovnováhy, jež ve svém konečném důsledku vede k prohloubení dopadů ekonomické recese, protože regulace potlačuje zpětnovazební mechanismy přítomné v ekonomice.

V kontextu současné krize z roku 2008 kritické regulačních opatření poukazují na prohloubení evropské dluhové krize a na případ belgického bankovního domu Dexia, jehož problémy se v důsledku platných regulačních opatření ještě zhoršily. Jednoznačné důkazy o škodlivosti bankovní regulace však nebyly předloženy. Naopak v historickém srovnání s Velkou depresí ve 30. letech 20. století je celospolečenský dopad světové krize relativně malý a doufejme, že to tak vydrží i nadále.

Nevíme tedy, jak by se vyvíjela ekonomika bez bankovní regulace, ale musíme k problému přistupovat konstruktivně a začít konstatováním, že současná regulace není dokonalá a má mnoho slabin, ale je již etablovaným prvkem bankovního podnikání, proto není na místě její rušení, ale trvalá snaha o zdokonalení vzhledem k potřebám společnosti, které by měla sloužit. Bankovní regulace by také měla být přítomna už jen vzhledem k morálnímu hazardu.

Důkaz o nutnosti alespoň minimální regulace přináší jeden ze základních teorémů behaviorální ekonomie, a to von Neuman-Morgensternova užítková funkce aplikovaná v rozhodovacím modelu zahrnujícím akcionáře, management banky a klienty.

2.3.1 Bankovníctví plných rezerv

Bankovníctví plných rezerv je opět spíše filozofickou otázkou než předmětem praktické aplikace, která je dle mého soudu při současném stupni rozvinutosti bankovníctví v jeho obecně známé podobě takřka nemožná. Ovšem přesto obsahuje některé myšlenky, jež mají přinejmenším velkou sdělnou hodnotu v oblasti etiky bankovního podnikání.

Existuje celá řada úvah, které spatřují nestabilitu ekonomického systému zejména v bankovníctví založeném pouze na částečných rezervách. Velmi hluboce se těmito myšlenkami zabývá španělský ekonom Jesús Huerta de Soto, který jde ve svých úvahách dokonce tak daleko, že považuje podstoupení uloženého depozita irregulare³ za akt zpronevěry, hnán vidinou velkých výdělků, kterých je banka v případě dalšího obchodování se svěřenými aktivy schopna dosahovat. Požaduje, aby byly v bankovníctví dodržovány principy držení plného testudem, tedy plných rezerv u depozit. Smlouva o úschově depozitu není kontraktem, při kterém dochází ke směně současných statků za statky budoucí. *„Naopak účelem úvěrové smlouvy je dnes postoupit dostupnost současných statků vypůjčovateli pro jeho užití, abychom za to v budoucnu získali obecně větší množství statků, a to na konci lhůty sjednané ve smlouvě.“* (Soto, 2009)

Z výše uvedeného vyplývá, že charakter kontraktů dnes uzavíraných mezi střadateli a bankami má spíše úvěrový než depozitní charakter. Tato skutečnost by měla být více reflektována při uzavírání tohoto kontraktu. Pokud by tomu tak bylo a klient uzavíral s bankou smlouvu jako věřitel, čímž by došel k většímu uvědomění rizik ze strany klienta. Současný systém podle Huerta de Soto spočívá v matení pojmů depositum irregulare a smlouva o úvěru vedoucí k posunu ve vnímání skutečné podstaty těchto

³ depositum irregulare - depozitum plných rezerv s tzv. požadavkem na tantundem
tantundem - udržení plné hodnoty depozita v každém okamžiku a přebírání plné zodpovědnosti za jeho ochranu, včetně zásahů vyšší moci.

kontraktů společností. Zkreslené vnímání je umocněno historickou zkušeností matení těchto pojmů a je právě oním důsledkem, proč většina krizí má svůj počátek v bankách.

Výše zmíněné úvahy se značně vymykají ze současného vidění bankovního podnikání. Pravdou však zůstává, že klient nemá v nynější době možnost své peníze pouze uložit jako depositum irregulare, přestože se domnívám, že by mnoho lidí takovou možnost uvítalo. Pak se zde nabízí otázka, zda skutečně není poptávka po takovém produktu, či není ochota ze strany bank takový produkt nabízet, protože by to podkopalo jejich současný systém podnikání anebo není zavedení takového produktu systémově možné.

2.3.2 Metodologie aplikační části.

2.3.2.1 Objektivní riziko dluhopisů

Objektivní riziko dluhopisů je počítáno jako směrodatná odchylka výnosů pomocí funkce v Microsoft Excel SMODCH.P která je definována vztahem:

$$\sigma = \sqrt{\frac{(x - \bar{x})^2}{n}}$$

Pro výpočet jsou použita data převzatá z Eurostat, dle definice podle maastrichtských kritérií tj. jedná se o dlouhodobé dluhopisy denominované v domácí měně.

2.3.2.2 Metodologie analýzy použití nulových rizikových vah.

Při analýze vhodnosti použití nulových rizikových vah u svrchovaných expozic se vychází z předpokladu, že nulová riziková váha platná v regulaci je vhodná v případě, že srovnávané státy tvoří jednotný homogenní celek.

Ke srovnání státu je použita statistická metoda směrodatné proměnné. Nulové rizikové váhy svrchovaných expozic jsou v hodné v případě, že jednotlivé státy dosáhnout při vícekritériálním hodnocení přibližně stejného skóre.

2.3.2.2.1 Metoda směrodatné proměnné

Jednotlivé ukazatele v této práci mají rozdílnou úroveň a variabilitu, proto byla použita tato metoda, která srovnává jak úroveň, tak variabilitu ukazatele (Kališová & Synek , 1987).

pro ukazatele výnosového typu $u_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{\sigma_j}$

pro ukazatele nákladového typu $u_{ij} = \frac{\bar{x}_j - x_{ij}}{\sigma_j}$

u_{ij} – bodové hodnocení σ_j – směrodatná odchylka j – tého ukazatele

\bar{x}_j – průměr j – tého ukazatele

x_{ij} – hodnota j – tého ukazatele i – tého státu

Ke shrnutí je použito váženého průměru:

$$\bar{u}_i = \sum_j u_{ij} \times f_j$$

\bar{u}_i – bodové hodnocení i – tého státu f_j – váha j – tého ukazatele

2.3.2.2.2 Zvolené ukazatele vícekriteriální hodnocení.

Pro srovnání jednotlivých států byly použity vybrané ukazatele, které používá Česká národní banka při konstrukci ukazatele svrchovaného rizika. U těchto ukazatelů byla statisticky prokázána jejich vliv na pravděpodobnost státního bankrotu. Váhy byly zvoleny rovněž podle významnosti, které jim přiřkládá ČNB při konstrukci ukazatele ISR (ČNB, 2015).

Ukazatel	váha	Zdroj
Reálný růst HDP (v %)	14,32%	Eurostat
Vládní dluh (v % HDP)	5,19%	Eurostat/World bank*
Primární saldo (v % HDP)	16,18%	Eurostat/World bank*
Výnos 10letého státního dluhopisu (v %)	15,35%	Eurostat
Efektivita vlády (skóre WGI)	17,22%	World bank
Politická stabilita (skóre WGI)	16,18%	World bank
Vynutitelnost práva (skóre WGI)	15,56%	World bank
*Eurostat zveřejňuje pouze data vztahující se k velikosti zadlužení Řecka do doby, co byly odhaleny statistické manipulace řecké vlády. Použita data světové banky.		

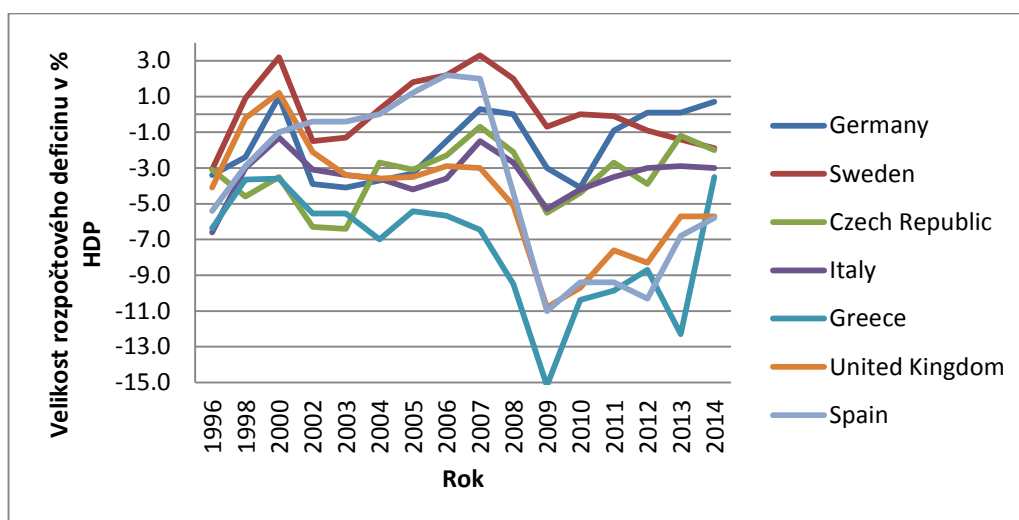
Tabulka 3: váhy ukazatelů

zdroj: vlastní tvorba

3 Aplikační část

Svrchované expozice zemí Evropské unie byly dlouho považovány za bezrizikové a takto k nim bylo a často stále je i z hlediska bankovní regulace přistupováno. Mezi členy Evropské unie však již před příchodem finanční a následné hospodářské krize panovala značná fiskální nerovnováha. Jak naznačují četné ukazatele jako například velikost schodku státního rozpočtu.

Tato fiskální tato fiskální nevyváženost se s příchodem krize ještě více prohloubila, protože se vládní výdaje dostaly pod větší tlak vlivem aktivace vestavěných automatických stabilizátorů, které jsou dnes součástí ekonomických systémů každého vyspělého státu.

Graf 1: Velikost rozpočtového schodku

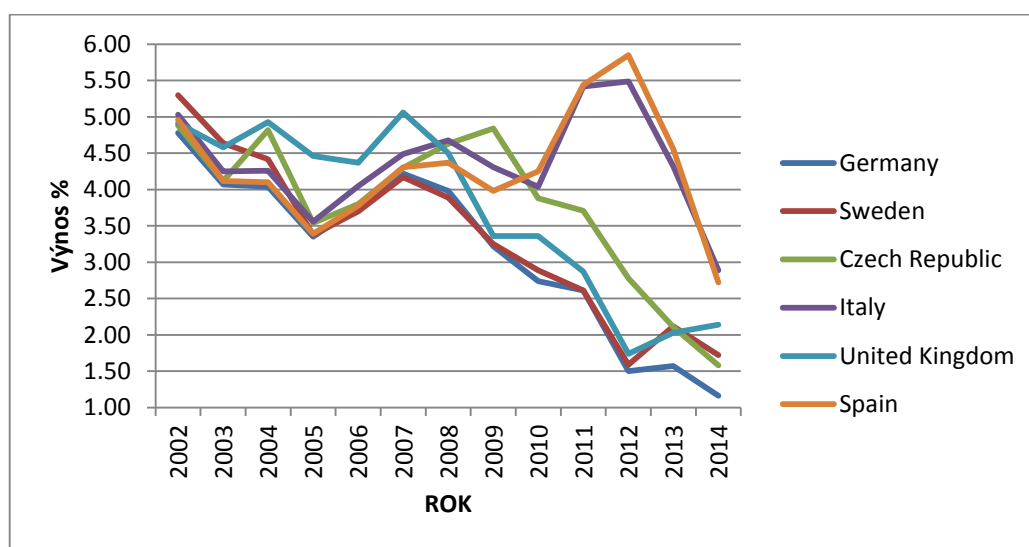
zdroj: vlastní tvorba

Tlak na sovereign expozice se projevil zejména akutně v evropském hospodářském prostoru. Některé státy již nebyli dále schopni dostát svým závazkům z jimi emitovaných dluhopisů a tak státy jako Řecko, Irsko a Portugalsko byly nuceny požádat o mezinárodní pomoc, protože již sami nebyli schopni získat finanční prostředky na své financování za udržitelných podmínek na volných trzích, vzhledem k signifikantnímu nárůstu spreadu dluhopisů těchto zemí. (Davis, 2011) V plné míře se tak projevila ekonomická rozdílnost jednotlivých států evropského hospodářského prostoru.

Negativní očekávání investorů se stalo odrazem mnoho let podceňované ekonomické reality. Za této situace již nebylo možné považovat rizikové váhy sovereign expozic v kombinaci s absencí udržitelného plánu obnovy dlouhodobého dlouhodobé fiskální stability za reálné (Davis, 2011).

Následující graf výnosů vybraných zemí EU názorně ilustruje, jakým způsobem se v průběhu finanční ve výnosech státních dluhopisů reálně projevila rozdílnost mezi evropskými státy.

Výnosy dluhopisů se již před vznikem evropské dluhové krize lišily a vedle pomyslného tvrdého jádra stabilních zemí Evropské unie bylo několik zemí, jejichž výnosy byly mnoho bazických bodů vzdáleny od průměru Evropské unie. Tento rozdíl se pak začal markantně zvětšovat po roce 2008, kdy se naplno projevíly strukturální problémy ekonomik, které předtím byly schopny udržovat výnosy dluhopisů blíže úrovni evropského průměru.

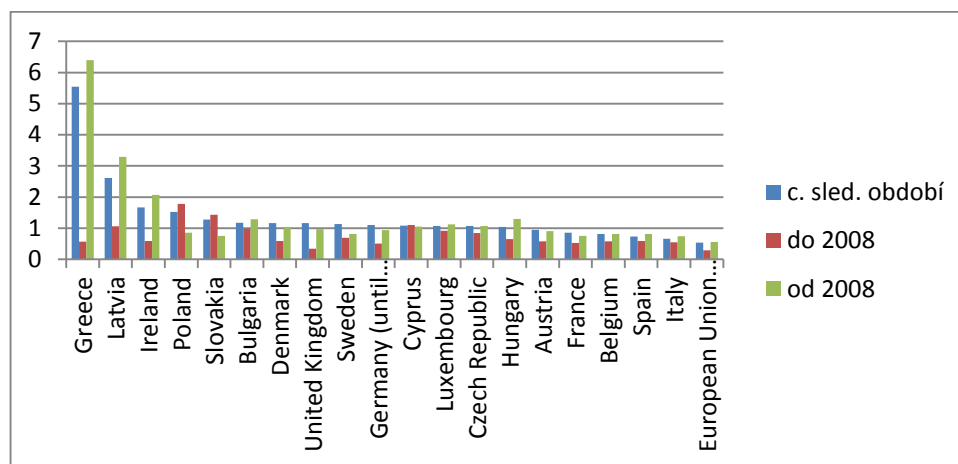
Graf 2: Výnos 10y státního

dluhopisu zdroj: vlastní tvorba

Rozdílnost jednotlivých států, velikost a síla reakce trhu na problém se zadlužením států je rovněž názorně patrná na dynamice změn směrodatné odchylky výnosů dluhopisů, která je považována za ukazatel měření objektivní rizikovosti investičního nástroje.

V tomto kontextu se tak nabízí otázka, zda nulové rizikové váhy jsou nebo alespoň v minulosti byly odrazem ekonomické reality, která se změnila s příchodem světové ekonomické krize, a bankovní regulace na tyto změny musí přirozeně reagovat ve světle nových skutečností. Nebo zda oblast regulace kapitálových požadavků u Svrchovaných expozic byla již od počátku silně ovlivněna jinými motivy než ekonomickou realitou, např. politickým přáním. A její nastavení tak spíše prohloubilo evropskou dluhovou krizi.

Faktem však zůstává, že evropská dluhová krize odhalila mnohá nová rizika a nebezpečí svrchovaných expozic, o kterých se již dříve vědělo, ale nebyla široce diskutována, společensky reflektována a často podceňována, ve výjimečných případech dokonce účelově politicky manipulována. Příkladem mohou být machinace řecké vlády ohledně velikosti státního dluhu. Finanční a hospodářská krize však nabrala takový rozměr, že strukturální problém evropských ekonomik již nebylo možné skrývat. A významným prvkem krize se stala velikost vládního zadlužení, které nabralo v posledních dvou dekáдах značnou dynamiku.

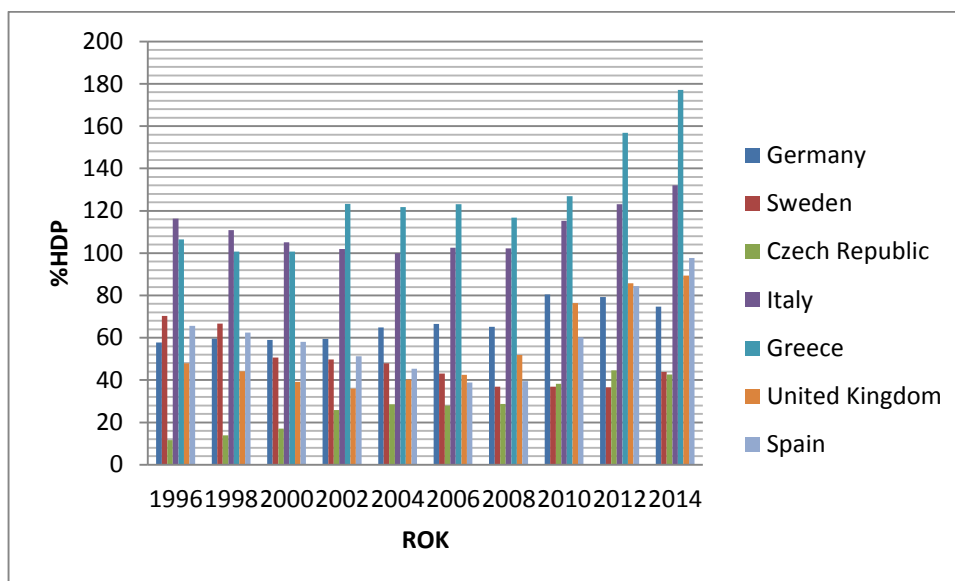

Graf 3: Sm. odchylka výnosů 10y státních dluhopisů

zdroj: vlastní tvorba

Toto zhoršení fiskální pozice evropských států se pak zákonitě muselo projevit ve finančních pozicích bank, kterým vzrostly náklady financování, a byly postaveny před nová rizika, která přináší držení svrchovaných expozic. Tato rizika jsou navíc kvantitativně velmi významná, protože růst celkového zadlužení států je přímo úměrný poměru, který Svrchované expozice v bilancích bank zaujímají vůči ostatním aktivům. Jak tomu však v historii bývá, jsme vždy lépe připraveni na krizi minulou, nežli na tu

budoucí, a tak tomu bylo i v případě evropské dluhové krize, která se objevila velmi náhle, aniž by někdo čekal, že jejím významným spouštěčem budou Svrchované expozice resp. státy, které nebudou schopny plně dostát závazkům z jimi emitovaných dluhopisů. „*Sovereign bankruptcies occur regularly and violently. The nature of sovereign-debt problems has changed in comparison to ten years ago. This column discusses policy proposals to better resolve debt crises and prevent them from happening in the future. Such proposals are given both for the Eurozone, and at a global level.*” (Buchheit, di Mauro, Gelpern, Gulati, & Panizza, 2013) Tím se rozpoutala diskuse nad velikostí problematických svrchovaných expozic v bilancích bank, které vážně začali ohrožovat stabilitu bankovního sektoru, jež měl rovněž velmi omezený prostor jak se chránit proti rizikům vyplívajícím z držení státním bankrotem ohrožených dluhopisů standardními nástroji ochrany proti úvěrovému riziku. „*Moreover, due to the extensive role of government securities in the financial system, banks cannot fully insulate themselves from higher sovereign risk by changing their operations.*“ (Davis, 2011)

Graf 4: Velikost zadlužení v % HDP

zdroj: eurostat

Tyto problémy se pak vlivem široce integrovaného multikanálového systému, přítomného v evropském hospodářském prostoru začaly šířit napříč Evropou.

Michael Davis definuje kanály šíření evropské dluhové krize takto:

1. Zvýšení rizik svrchovaných expozic vede ke zhoršení finanční pozice bank. To snižuje tržní hodnotu bank.
2. Pád tržních cen svrchovaných expozic vede, ke snížení hodnoty kolaterálů, jako které jsou tyto expozice často používány. To spouští lavinu vynucených nákupů a prodejů.
3. S růstem svrchovaného rizika vládních expozic také dochází k snižování hodnoty záruk, které vlády bankám a soukromým společnostem poskytují.
4. Růst rizika sovereign expozic vede ke snížení svrchovaných ratingů zemí. V důsledku čehož nastává také downgrade ratingů bankovních institucí v konkrétní zemi. V důsledku čehož dochází k omezení přístupu k finančním trhům, vyšším nákladům financování, které vede k další vlně zhoršení ekonomické pozice bank.

Philip R. Lane k pak doplňuje výše uvedené o značný vliv institucionálního uspořádání široce integrované evropské ekonomiky.

Euro jako institucionální měna spojující nestejnorodé ekonomiky, zesiluje fiskální dopady a dynamiku krize, ta je pak akcelerována vícekanálovým systémem jejího šíření. Omezení daná monetární uníí (nemožnost depreciace domácí měny) v kombinaci s chaotickou reakcí a neschopnosti krizového managementu Evropských institucí, které tento negativní vývoj nebyly schopny zpomalit ani plně využít možností k nastartování či urychlení zotavení z krizového vývoje, jsou faktory, které zhoršili reálné dopady ekonomické krize v Evropě. „*The restrictions imposed by monetary union also shape the duration and tempo of the anticipated post-crisis recovery period, along with Europe’s chaotic political response and failure to have institutions in place for crisis.*“ (Lane, 2013)

Podobného názoru jsou i další autoři, kteří se shodují na nebezpečích, které propojenost evropského trhu přináší. Banky jsou ohroženy riziky, která se můžou přenášet skrze multikanálový systém napříč Evropou. „*Cross-exposures of Eurozone banks are highly asymmetric; Banks in Germany, France, and the Netherlands have net loans of almost*

one trillion dollars to counterparts in Greece, Italy, Ireland, Portugal, or Spain.1 Cross-border links between banks create the scope for default contagion.“ (Zoican, 2015) Z toho vyplývá, že žádná vláda nemůže být lhostejná k fiskálním problémům svých evropských partnerů.

„A consequence of financial integration is that euro area banks are exposed to the average risk in euro area government debt, not only to the risk in the debt of their home country government. This implies since no government can be indifferent to the health of its banking system /that distressed government debt tends to become a liability for all governments in a crisis.“ (Bolton & Jeanne, 2011)

To dle mého názoru vytváří potřebu snížení ekonomické a institucionální integrace Evropské unie. Nebo vznik instituce koordinující a zastřešující evropský integrovaný systém, aby byla umožněna rychlá a koordinovaná reakce na šíření jakéhokoli typu ekonomické nákazy skrze evropský bankovní systém. Evropa se v tomto ohledu vydala druhou cestou čehož důkazem, je vznik tzv. evropské bankovní unie.

Evropský hospodářský prostor se svým institucionálním rámcem a společnou měnou je již ze své podstaty vlivem existence multikanálového systému velmi zranitelný vůči řízení krizové nákazy. O to naléhavější je potřeba takové regulace, která bude rizika bankovního podnikání tlumit. Což nelze o existenci nulových rizikových vah u Svrchovaných expozic států EU prohlásit. Osobně se domnívám, že platí pravý opak.

Emise státních dluhopisů je velmi důležitým a jednoduchým zdrojem vládního financování. Kteroužto skutečnost diskutuje ve své již v roce 1973 (McKinnon, 1973). Osobně se klaním k názoru, že vlády států Evropské unie ve shodě vedené stejnou motivací o zajištění financování schodků rozpočtu využily svého vlivu na formování pravidel evropské bankovní regulace. Tento politický tlak se pak reálně, projevil v aplikaci nulových rizikových vah u svrchovaných expozic, což vedlo k odchýlení se od původního ducha basilejských dohod. *„EU banks usually employ a zero risk weight for sovereign debt and thus do not hold capital against any of the sovereign exposures to EU member states. This regulatory treatment of sovereign debt contradicts the spirit of the Basel accords.*“ (Korte & Steffen, 2014)

Jsme tak svědky paradoxní situace, kdy politické autority, které mají vytvářet regulaci, která omezuje rizika, implementují do regulace principy, kterými si zajišťují vlastní financování skrze ovlivňování samotné regulace, v tomto případě prostřednictvím nulových rizikových vah. „*Government can influence its budget indirectly via risk weighted capital regulation.*“ (Schliephake, 2013)

Tato politická podpora pak na trhu vytváří nadstandartní podmínky, za kterých si státy mohou půjčovat a banky pak v nákupech dluhopisů jednotlivým vládám nejsou bankovní regulací nijak omezovány. Do bilancí bank se dostává velké množství Státních dluhopisů, tyto nerovné podmínky zvýhodňují vlády oproti ostatním subjektům finančního, čímž dochází k administrativnímu zkreslení ekonomické reality. „*The way the global standards have been applied in some countries and especially in the European Union, the main anomaly with hindsight remains how complacently sovereign risk was priced by financial markets in the decade up to 2009. At most, European regulation especially the zero risk weight assigned to sovereign exposure may have encouraged a complacent assumption among market participants that a ‘euro area umbrella’ existed.*“ (Hannoun, 2011) Toto administrativní zkreslení, pak potlačuje přirozené ekonomické mechanismy, čímž dochází k oddálení přirozené korekce na trzích ovšem za cenu prohloubení ekonomických problémů.

Existence silných politických tlaků nebyla zatím odbornou veřejností v odborných člancích příliš diskutována. Schliephake však spatřuje nadstandartní politickou podporu protěžování státních dluhopisů na úkor soukromého sektoru¹ již v samotné genezi bankovní regulace. Kdy i přes postupnou implementaci pokročilých metod k výpočtu kapitálových požadavků (např. IRB) v bankovní regulaci přetrvávají výjimky dovolující užívat při výpočtu kapitálových požadavků u svrchovaných expozic nulovou rizikovou váhu jako preferenční. „*Moreover, the European directive allows for the IRB approach the permanent partial use rules, according to which, the IRB approach can be applied to corporate exposures, whereas the risk weight applied to the member state government exposures remains zero. The comparatively low risk weight for government bonds can certainly be justified with low observed government defaults. However, the recent government debt crisis and continuous deterioration of government risk ratings casts doubts on this certainty. This reluctance to implement the risk sensitive*

amendments made by Basel II approach may serve as anecdotal evidence of the tendency to privilege government bonds.” (Schliepphake, 2013)

Nebyla by-li nulová riziková váha Svrchovaných expozic považována za preferenční, byla by tím tvořena přirozená brzda, která by částečně omezovala dynamiku vládního zadlužování. Nemuselo tak dojít k takovému prohloubení strukturálních nerovnosti kdy HDP je více taženou růstem vládních výdajů, než zdravým zvyšováním produktivity výrobních faktorů a zejména faktoru práce. Tím došlo k prohloubení hospodářské krize. Rovněž se domnívám, že velké zadlužování v minulých dekádách zhoršilo ekonomickou strukturu některých států natolik, že vyřešení ekonomických a dluhových problémů, bude dlouhou a strastiplnou cestou. Nastavení bankovní regulace se tak ve svém důsledku stalo osudným nejen některým bankám, ale i státům kdy vinou administrativního zkreslení trhů, nebyli včas zpuštěni přirozené korekční mechanismy, které mohly na problém s předlužením poukázat mnohem dříve, a nemuselo dojít k takovému prohloubení evropské dluhové krize.

3.1 Analýza vhodnosti použití nulových rizikových vah u svrchovaných expozic

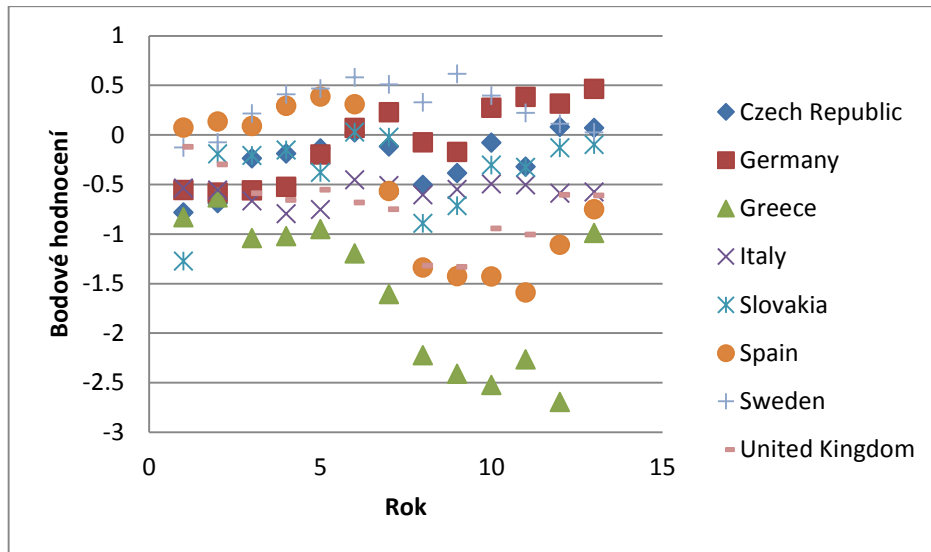
Použití obligatorně vymezených vah je obecně vhodné u subjektů, které v klíčových charakteristikách tvoří jednotlivý homogenní celek. V případě regulace kapitálové přiměřenosti jsou to pak ukazatele, jejichž velikosti koreluje z pravděpodobnosti státního bankrotu. Pro účely vícekritériálního hodnocení v této diplomové práci jsou to některé ukazatele, které sleduje Česká národní banka ve své zprávě o finanční stabilitě - vizte metodickou část.

Pro větší názornost jsou státy nejprve srovnány dle ekonomických ukazatelů, dále podle ukazatelů institucionální kvality a v samém závěru této části práce pak hodnoceny ukazatelem, který v sobě integruje jak prvky institucionální kvality, tak ukazatele ekonomické.

Následující graf zobrazuje bodové srovnání vybraných⁴ států Evropské unie v ekonomických ukazatelích (reálný růst HDP, vládní zadlužení, primární saldo, výnos

⁴Graf s veškerými hodnocenými státy v příloze (Ekonomické hodnocení komplexní)

10letého státního dluhopisu), u kterých byla na historických datech prokázána korelace s pravděpodobností státního bankrotu.

Graf 5: Vybrané státy ek. ukazatele.

zdroj: vlastní tvorba

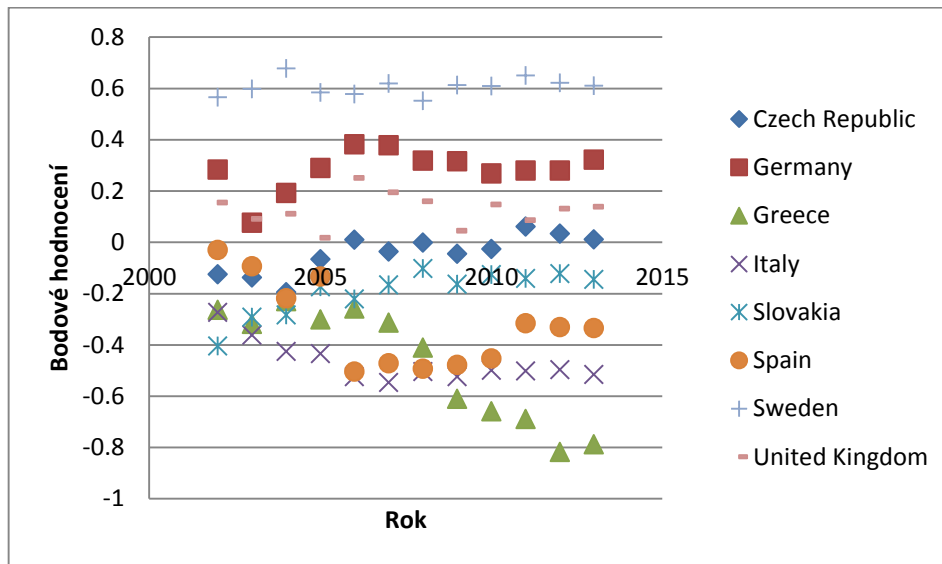
Z grafu jen patrné, že již před příchodem krize panovaly mezi státy značné rozdíly. Velikost tohoto rozdílu byla pak příchodem krize akcelerována, to jest názorně demonstrováno například na vývoji hodnocení Itálie a Řecka, po roce 2008 kdy se problematické státy v hodnocení ještě více propadly ve srovnání se zdravými ekonomikami, které nečelili tak hlubokému propadu a vcelku rychle se dostaly na původní hodnoty ukazatele. Lze se tak domnívat, že pokles hodnoty ukazatele relativně zdravých států byl akcelerován celkovým krizovým sentimentem a přeléváním ekonomických problémů z postižených ekonomik skrze multikanálový systém šíření finanční krize.

Výsledky ekonomického hodnocení by potvrzovali tvrzení, že nulové rizikové váhy neodpovídaly ani před příchodem krize ekonomické realitě. A je zde velká pravděpodobnost, že jejich implementace do evropské bankovní regulace byla výsledkem jiných faktorů, např. politické snahy o zajištění zdroje financování vládních deficitů.

Další graf podává obraz institucionální kvality vybraných⁵ států, kde je hodnocena vládní efektivita, vymahatelnost práva a polická stabilita. Oproti předchozímu grafu,

⁵ Graf s veškerými hodnocenými státy v příloze

změny v hodnocení vykazují nižší dynamiku, což je logické a svědčí to o větší strnulosti institucionálního rámce. Rovněž zde se projevuje značná rozdílnost, která v oblasti kvality institucionálního rámce panuje v jednotlivých státech Evropského hospodářského prostoru. Zajímavá je jistá korelace s ukazateli ekonomickými.

Graf 6: Vybrané státy institucionální ukazatele

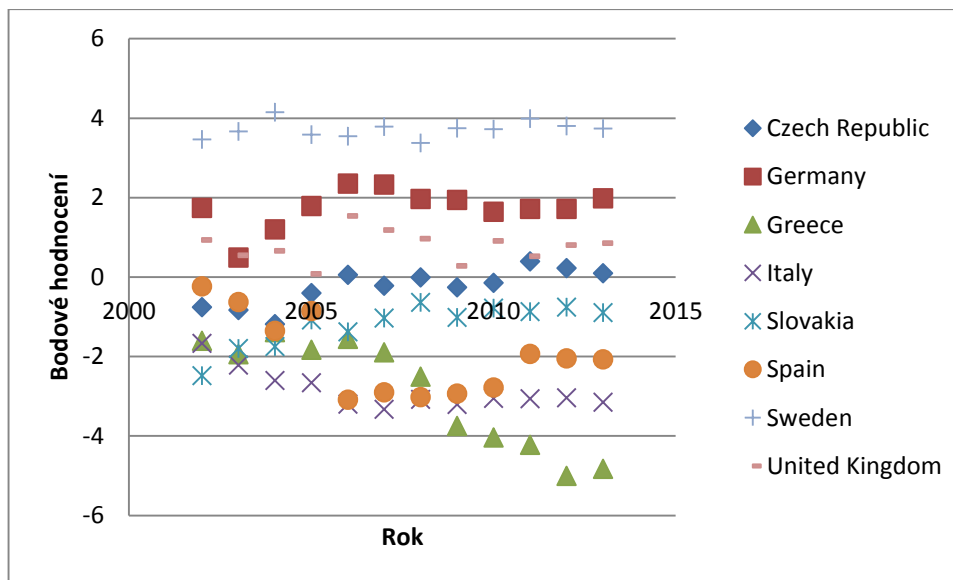
zdroj: vlastní tvorba

Ve většině států krize neměla větší vliv na změnu velikosti ukazatele, avšak drobnější pokles, který přičítám zvýšenému sociálnímu napětí a většímu tlaku na politickou reprezentaci v ekonomickém zpomalení a propadu možné pozorovat je. K markantnímu poklesu pak došlo po roce 2008 pouze u Řecka, které jak známo vlivem ekonomického propadu a de facto vlivem státního bankrotu čelilo značným nepokojům.

Celkově však mohu konstatovat, že ani v oblasti institucionální kvality netvořila Evropa před vznikem hospodářské krize homogenní celek. V Evropské unii existují, a i před rokem 2008 existovaly, státy s kvalitním a fungujícím rámcem, který zaručuje větší ekonomickou stabilitu a investorskou předvídatelnost a v dlouhodobém horizontu koreluje s velikostí ekonomického rozvoje, vedle států do značné míry problematických.

Z podobných výsledků předchozích analýz je jasné, že souhrnný ukazatel již pouze potvrzuje výsledky výše uvedeného. Následující tabulka podává celkové vícekritériální

hodnocení vybraných evropských států⁶, které v sobě integruje jak ekonomické ukazatele, tak ukazatele kvality institucionálního rámce.

Graf 7: vícekriteriální hodnocení

zdroj: vlastní tvorba

Výsledky analýzy spíše potvrzují, nevhodnost globálního použití obligatorních nulových rizikových vah při výpočtu kapitálových požadavků na svrchované expozice států Evropské unie.

⁶ Graf s veškerými hodnocenými státy v příloze

Podle výsledků vícekritériálního hodnocení rozdělují státy EU do třech skupin:

- A) Rozvinuté ekonomiky s výrazně kladným bodovým hodnocením, které zásadním způsobem neovlivnil ani příchod finanční krize. Tyto státy bych označil jako pomyslné silné ekonomické jádro EU, pro které by za určitých podmínek bylo možné aplikovat stejné obligatorně vymezené regulatorní předpisy. Do této skupiny je možné zařadit např. Německo, Rakousko, Švédsko. Hlavní předností členů této skupiny je fungující právní systém a větší předvídatelnost politického vedení. Tyto faktory vytvářejí předpoklady pro zdravý ekonomický růst a stabilitu v očích investorské obce. Možnou nevýhodou, je že vzhledem k značné ekonomické úrovni, které tyto státy dosáhly, existuje zde menší růstový potenciál např. vzhledem ke snížené konkurenceschopnosti vlivem velké ceny práce.
- B) Do této skupiny bych zařadil například Českou republiku a další převážně postkomunistické státy, které v posledních dvou dekadách úspěšně prošly bouřlivým obdobím ekonomické transformace. Pro tyto státy je typická postupná konsolidace finančních trhů a zlepšování právního prostředí. Tyto faktory ve svém důsledku vedou k zvětšování důvěry investorů v ekonomiky těchto států, které, konvergují ke skupině A. Obligatorní hodnocení však u těchto států nelze zcela uplatnit, protože v mnohých přetrvává silný státní vliv na ekonomiku, ve které se nacházejí četná regulovaná odvětví. Dalším nedostatkem jsou a různá politická rizika a nevyzpytatelnost kroků vedení těchto zemí. To výborně demonstruje maďarský příklad z roku 2011, kde zásahem vlády došlo k administrativnímu stanovení kurzu maďarského forintu k euru u domácích úvěrů denominovaných v eurech (investice.finance.cz). Tento administrativní krok si vynutil velké odpisy a ztráty u mnoha evropských bank v čele s rakouskou Erste Bank, která se v tomto roce dokonce propadla do ztráty. Rovněž znárodnění maďarských penzijních fondů není dobrým příkladem kroku, který by se očekával od stabilního a vyspělého evropského a demokratického státu. Na první pohled je jasné, že tyto státy nelze z hlediska regulace považovat za bezrizikové, dokud vedle četných ekonomických rizik přetrvávají i vážná rizika politická. Dalším rizikem je větší vnější zranitelnost těchto ekonomik již při menších náznacích ekonomických problémů, který může

vyvolat velký odliv investorů, kteří budou hledat útočiště ve stabilních ekonomikách ze skupiny A). Toto riziko je rovněž podpořeno velkou otevřeností ekonomik těchto států.

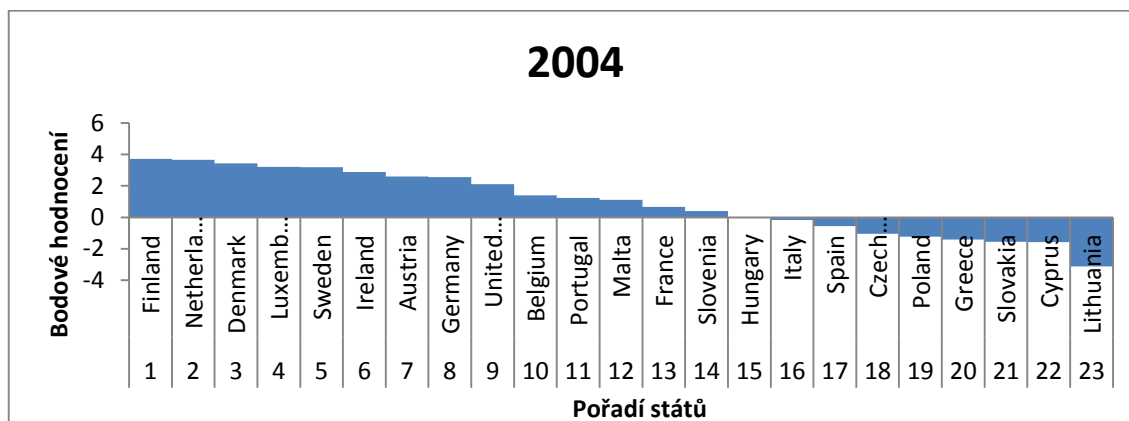
Graf 8:Akcie Erste Bank

zdroj: patria.cz

- C) Do této skupiny patří státy, které se potýkají s vážnými strukturálními ekonomickými problémy. Jde také o státy, kterým se úplně nepodařilo projít ekonomickou transformací, či trpí politickou nestabilitou. Patří sem státy jako Řecko, Španělsko, Kypr. Skupinu definuji jako velmi rizikovou, přičemž toto riziko panovalo již před příchodem krize v roce 2008. Domnívám se, že v mnoha případech, byla pravděpodobnost bankrotu dokonce větší než u některých států vně Evropské unie a než u některých korporátních dluhopisů. Vlivem nulových rizikových vah se však do mnoha bankovních bilancí dostali i obligace států z této skupiny. Které by při správně nastavené metodice výpočtu RWE byly pro banky méně atraktivní a také by byla držena větší kapitálová rezerva na pokrytí rizik, která u těchto států existují a i před rokem 2008

existovala. Množství toxických obligací států z této skupiny přispělo např. bankrotu belgické bankovní skupiny DEXIA.

Výše uvedené potvrzuje celkový přehled hodnocení, který názorně demonstruje heterogenitu evropské unie, tvořené vyspělými a ekonomicky stabilními zeměmi, úspěšně se rozvíjejícími zeměmi, které konvergují k vyspělým evropským ekonomikám, ale také státy trpící vážnými politicko-ekonomickými problémy.

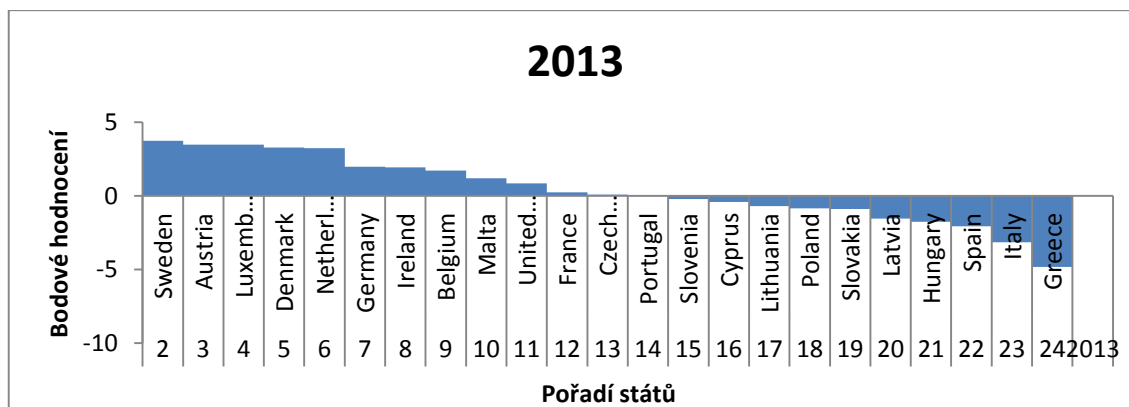

Graf 9: Vícekriteriální hodnocení pořadí 2004

zdroj: vlastní tvorba

Rozdíly mezi evropskými státy se v průběhu krize po roce 2008 velmi prohloubily, ale při provedení srovnání museli být zřejmé již dříve, bohužel na tuto skutečnost bankovní regulace v oblasti kapitálových požadavků vůči svrchovanému riziku žádným způsobem nereagovala.

Tento fakt však nebyl reflektován, ani ratingovými agenturami (Gaillard, 2013). Na jejichž hodnocení se mnoho ekonomických subjektů spoléhá. Čímž se otevírá otázka o jejich důvěryhodnosti. Tato otázka je pak o tolik naléhavější protože, při použití STA metody se při výpočtu kapitálových požadavků mnohdy spoléhá na ratingové hodnocení externích subjektů.

Graf 10: Vícekriteriální hodnocení pořadí

zdroj: vlastní tvorba

3.2 Složitost regulace, problém implementace nových předpisů

Bliží-li se fungování trhu dokonalosti, mají všechny konkurenční firmy přibližně stejné podmínky. O úspěšnosti dané firmy na trhu pak rozhodují především schopnosti firmy pružně reagovat na tržní změny a schopnost získat konkurenční výhody.

Snahou států či v konkrétním případě této diplomové práce by mělo být maximálně přispívat k tomu, aby byly vytvářeny tyto rovné podnikatelské podmínky.

Složitost bankovní regulace však způsobuje, přispívá k pareto dělení bankovní soustavy v ČR, kdy několik málo kapitálově nejsilnějších bank ovládá většinu českého bankovního trhu. Protože dovedou rychleji implementovat nová regulační pravidla tj. používat pokročilých způsobů výpočtu kapitálových požadavků. Čímž je možná snižovat kapitálové požadavky, to přináší konkurenční výhodu velkým bankám. To ve svém důsledku podporuje oligopolizaci českého bankovního trhu.

„Standardizovanou metodu pro výpočet kapitálových požadavků k úvěrovému riziku používá 12 bank z celkového počtu 18 bank (pozn. v celkovém počtu nejsou zahrnuty stavební spořitelny a pobočky zahraničních bank). Těchto 12 bank má tržní podíl 19,7 % (měřeno celkovými aktivy k 30. 9. 2013 a vztaheno k souhrnu aktiv zmíněných 18 ti bank). Kromě toho standardizovanou metodu používají také dvě stavební spořitelny

(z celkových pěti) s podílem na aktivech všech stavebních spořitelén ve výši 26 %.”
(ČNB, 2014).

Z tohoto důvodu neodporuji další zvyšování systému komplexnosti bankovní regulace. Myslím, že další změny této oblasti by měli být spíše v oblasti zjednodušování a zvětšování transparentnosti bankovní regulace. Proto vítám zavedení jednoduchého ukazatele leverage ratio, ve kterém spatřuji jednoduchý a zároveň robustní nástroj, který vymezuje všem regulovaným subjektům rovné podmínky. Tento ukazatel přináší na bazální úrovni informaci o rizikovosti bankovní instituce.

4 Změny systému bankovní regulace

V systému bankovní regulace je nutno odstranění výjimky umožňující stanovení nulových rizikových vah u Svrchovaných expozic vůči státům Evropské unie. Tento nedostatek sice částečně řeší postupná implementace pokročilých přístupů k výpočtu kapitálového požadavku. Na výstupu interního modelu již je i svrchovaným expozicím přidělena riziková váha.

Rizikové váhy pro hlavní třídy aktiv u IRB a STA bank v roce 2014								
(v %)								
	Centrální vlády		Instituce		Retail		Podnikový sektor	
	IRB	STA	IRB	STA	IRB	STA	IRB	STA
Vážený průměr RW	2	0	29	43	38	37/74**	65	92
Historicky nejvyšší RW IRB (2009-2014)	6		35		43		79	
Regulační RW STA*		0		20		35/75**		100
Směr. odchyl. RW u IRB	1		3		2		6	

Tabulka 4: Rizikové váhy dle třídy aktiv v roce 2014

zdroj: ČNB

Aplikace těchto přístupů však není pro banky závazná a mnoho zejména menších bank, stále využívá standardizovanou metodu. Jak již z vlastní vůle, tak z důvodů přílišné složitosti implementace pokročilých přístupů. V evropském měřítku například z 90 hodnocených bank při evropských stresových testech používalo metodu IRB pro výpočet kapitálových požadavků u svrchovaných expozic pouze 36 bank (Hannoun, 2011). Navíc současný systém stále umožňuje použití standardizované metody v rámci IRB při výpočtu kapitálových požadavků vůči svrchovaným expozicím centrálních vlád EU. Záměrem regulátora je však tento nedostatek dlouhodobě odstraňovat, v čemž spatřují pozitivní trend.

„Obecným záměrem je postupně rozsah kombinace, tj. STA v rámci IRB přístupu, zmenšovat. Zejména se to týká institucí, které jsou významné s ohledem na svou velikost,

vnitřní organizaci, povahu, rozsah a složitost a které mají expozice významné v absolutním měřítku a mají také velký počet významných protistran.“ (ČNB, 2014)

V případě zrušení výjimky umožňující použití nulové rizikové váhy u Svrchovaných expozic, zde však zůstává otázka nad důvěryhodností externích ratingů, od ratingových agentur, které ve svém ratingovém hodnocení, neakcentovali velkou ekonomickou rozdílnost zemí EU. Pravděpodobnosti evropských dluhových problémů ve svém hodnocení nijak nereflektovali. *„The inability of credit rating agencies to anticipate sovereign-debt crises and the tendency to overreact once financial difficulties have piled up are well-known phenomena. Ferri et al. (1999) show that the downgrades by Moody’s and S&P exacerbated the Asian crisis in 1997. Examining the Great Depression, Gaillard (2011) and Flandreau et al. (2011) find that major credit rating agencies did not lower sovereign credit ratings until 1931. The ratings assigned by Fitch, Moody’s, and S&P to Eurozone members since 1999 illustrate these chronic shortcomings. For example, no Eurozone country was downgraded by Moody’s during the 1999-2008 period.*“ (Gaillard, 2013). V tomto kontextu se pak jako dobrá alternativa vůči externím ratingům při užití STA metody jeví použití ratingu, který by pro svrchovanou expozici určil regulátor na základě vlastní metodiky. Například Česká národní banka od roku 2014 ČNB využívá pro stanovení pravděpodobnosti selhání svrchované expozice metodiku ISR (ČNB, 2015).

Korte a Steffen zase navrhuje metodiku používanou EBA při Evropských stresových testech. *„We assign risk weights to each sovereign exposure and compute the corresponding risk weighted assets that are not adequately reflected in the banks’ capital. We call the latter the ‘sovereign subsidy’ and use alternative methods to compute the appropriate risk weights for the sovereign exposures. Our main measure is similar to the EBA stress test methodology and uses the rating of a country, the corresponding probability of default, and the Basel approach to compute risk weights for sovereign debt.*“ (Korte & Steffen, 2014).

Názor, že by kapitálové požadavky měli být založeny více na tržně orientovaných metodách sdílí rovněž Jeremy Bulow, Jacob Goldfield, Paul Klemperer *„Today’s regulatory rules – especially the ineffective capital requirements – have led to costly*

bank failures. This column proposes a new, robust approach that uses market information.“ (Bulow & Klemperer, 2013)

Vedle lepší metodiky pro stanovení rizikových vah pak vítám zavedení jednoduchého požadavku na pákový poměr, tzn. Leverage ratio, tento ukazatel je jednoduchým a robustním nástrojem na snižování celkového rizika. Tento nástroj pak také zamezuje přílišnému růstu bankovních bilancí v době, kdy vlivem pozitivních výsledků z ekonomiky dochází ke snižování rizikových vah. Také potlačuje cykličnost BASEL II. Leverage ratio je tak nástrojem, který celkově stabilizuje bankovní sektor. Někteří autoři jako např. Jacopo Carmassi, Stefano Micossi dokonce navrhují zrušení stanovení kapitálových požadavků na základně interních modelů a preferují tento ukazatel jako stěžejní prvek regulatoriky. *„Scrap internal models and risk-weighted assets, in Pillar 1, and set capital requirements as a straight ratio between common equity and total assets (in line with Hellwig 2010 and Atkinson and Blundell-Wignall 2012). The new capital ratio should be raised to between 7% and 10% of total assets.*“ (Carmassi & Micossi, 2012). Požadavek na tak velký poměr mezi vlastním kapitálem by jistě znamenal velké zvýšení bezpečnosti bankovního sektoru. Tento nárůst bezpečnosti by však byl vykoupen výrazním poklesem ekonomiky, který by byl mnohonásobně větší v porovnání s poklesem, který přinese implementace Basel III. Navíc v současné situaci by takové navýšení vlastního kapitálu bylo pro mnoho bank velmi těžko realizovatelné. Proto bych se přikláněl k cestě neustálého posilování robustnosti interních modelů stanovení kapitálových požadavků na bázi rizikově vážených aktiv, v kombinaci s požadavkem na pákový poměr okolo 3-4 % celkových aktiv tak, jak to požaduje regulace Basel III.

4.1 Změny institucionálního rámce

Jako problém evropského hospodářského prostoru rovněž mnoho autorů identifikuje evropský institucionální rámec, který není schopen adekvátní koordinovanou reakcí tlumit průběh krize a naopak participuje na vytváření multikanálového systému jejího šíření. Přes existenci poměrně rozsáhlé bankovní regulace již před vypuknutím hospodářské krize v roce 2008 a následné krize se státními dluhopisy v roce 2009 *„...byl evropský bankovní sektor tvořen 27 samostatnými finančními jurisdikcemi se širokým společným regulatorním rámcem. Krize poté vynesla na světlo začarovanou*

vazbu mezi bankami a suverénními státy a zároveň i závažné nedostatky vyvolané absencí jednotného kodexu pravidel a jednotného orgánu dohledu. Většina národních orgánů dohledu navíc zacházela s finanční stabilitou jako s veřejným statkem a podporovala soutěžní výhody svého národního bankovního sektoru namísto posilování jeho stability.“ (Kabelík, 2015) Cestou ke zdokonalení evropského institucionálního rámce a institucí, která by měla být garantem zavedení jednotného kodexu pravidel, a pružně reagovat na krizové projevy, by měla být vznikající bankovní unie.

„Až bude struktura unie kompletní, její členové budou například sdílet jednotný fond pro řešení problémů, budou podléhat jednotnému orgánu dohledu a všechny jejich drobné bankovní vklady budou zaručeny kooperujícím systémem pojištění vkladů (DGS). Diskreční pravomoci udělené evropskou legislativou (například CRD IV nebo BRRD) budou pak vykonávány jednotným orgánem, čímž budou odstraněny nerovnosti v dohledu mezi jednotlivými státy.“ (Kabelík, 2015) Vznik tohoto jednotného orgánu jistě v mnohém dokáže potlačit chaotičnost a nekoordinovanost, kterých jsme v případě evropské dluhové krize byli svědky. Osobně však také v tomto nově vznikajícím orgánu spatřuji některá rizika v prohloubení propojenosti evropského prostoru ve smyslu rozšíření kanálů šíření krizových dopadů, k tomu by mohlo dojít například emisí společných evropských dluhopisů, čímž by došlo k zamlžení konkrétních rizik jednotlivých států, které by jejich zprůměrování znamenalo.

Bankovní unie by též měla poskytnout široké pojištění a zajištění expozic. „A banking union offers them a form of systemic risk insurance.“ (Zoican, 2015) V čemž vidím prostor pro prohloubení morálního hazardu a postrádám dostatečný akcent na posílení vlastní zodpovědnosti účastníků trhu.

Proto doufám, že finální podoba bankovní unie bude hybridní systém, ve kterém bankovní unie nebude přebírat svrchovaná rizika jednotlivých států. Ale bude organizací zastřešující národní regulátory a bude působit spíše jako plénum pro větší harmonizaci bankovní regulace a pro koordinaci řešení krizových dopadů. „A hybrid regulatory architecture solves the bank's incentive problem. The banking union and the national regulators coexist. The banking union's mandate, however, is limited to European-wide crises, e.g., triggered by an external shock such as the house market

crash in the US. National crises are dealt with by national authorities who bear the full costs of insolvent bank interventions.“ (Zoican, 2015)

Za úspěch bankovní unie bych rovněž považoval, pokud by se podařilo zvětšit transparentnost bankovního podnikání, čímž budou posíleny samoregulační mechanismy, které svobodný trh nabízí. *„Bankovní unie posílí odolnost a transparentnost sektoru, zvýší konzistenci a předvídatelnost použití diskrečních pravomocí. Vedle nástrojů BRRD tak bankovní unie zlepšuje schopnost sektoru rozpoznat nárůst systémového rizika.*“ (Kabelík, 2015)

5 Závěr

Konstatuji, že se podařilo naplnit cíl této práce, byla zmapována současně platná bankovní regulace v kontextu světové hospodářské krize. Vzhledem k rozsáhlosti celé problematiky bankovní regulace se pak tato práce úžeji zaměřovala především na stanovení kapitálových požadavků ke svrchovanému riziku, s akcentem na problematiku nulových rizikových vah obligací emitovaných státy evropské unie. Četní autoři se shodují v názoru, že tyto nulové váhy vytváří podporu financování dluhu evropských států, která však nemá opodstatnění v ekonomické realitě těchto států. Toto tvrzení rovněž potvrzují výsledky vlastní analýzy, o něž se tato diplomová práce opírá. Státy evropské unie netvoří homogenní politicko-ekonomický celek. Toto bohužel nebylo a stále v plné míře není v bankovní regulaci reflektováno. Úpravy systému bankovní regulace by tedy do budoucna měly směřovat k odstranění tohoto nedostatku. Cestou je aplikace metod výpočtu rizikových vah pro stanovení kapitálových požadavků založených na trhu, a posilování robustnosti interních modelů stanovení rizika a komparace jejich výsledku s výstupy metod používaných regulátorem nikoli ratingovými agenturami, které se neukázaly jako spolehlivé.

Dalším nedostatkem, současné bankovní regulace je, že neomezuje vícekanálový systém šíření ekonomických problémů, naopak jej v posledních dvou dekadách v mnohém podpořila, protože přispěla k dynamice zadlužování evropských států, čímž narostl význam svrchovaných expozic v bilancích bank, a to znamenalo vytvoření těsnější vazby mezi problémem s předlužením evropských států a šířením ekonomické krize napříč Evropou.

Tento nedostatek by měla v budoucnu odstranit vznikající bankovní unie, jejímž cílem je zkvalitnit institucionální rámec bankovní regulace. Toto bude znamenat i přínos v podobě možnosti koordinované reakce na případné budoucí ekonomické krize, aby bylo zabráněno opakování historické zkušenosti, kdy reakce evropských států a pak v menší míře bankovních regulačních autorit, byla chaotická, čímž nebylo plně využito potenciálu jak omezit dynamiku a hloubku ekonomické krize.

Summary

I state that the aim of these master thesis have been reached, the recent banking regulation was charged in the context of economic depression after year 2008. In appearance of regulation width this work first of all focusing on the regulatory requirements to the risk of sovereign exposition and questions of zero risk weights by the Sovereign exposition of EU central governments. Many authors agree with the opinion, that these zero risk weights create support for funding the central government debt, whereby does not have foundation in the economics reality of these states. This statement bear also the result of my analysis on which is this master work based on. States of the European Union do not create homogeneous political-economic unit. It unfortunately has not been fully reflected in the banking regulations. Therefore adjustments of the system of banking regulation in the future should reflected the disproportion between the states of the European Union. The way how to improve the banking regulations is to use those methods of calculation risk weights which are based on market data and economic reality not on the political influence.

The next absence of the banking regulations which have been mentioned in this master work is: the imperfect European institutional framework which cause to the occurring of multichannel spread of crises through the Europe, therefore the debt crises could spread from the insolvent state to the relative healthy states easily. And the European institutions are not able to have adequate response to that. This lack of the banking regulation in the Europe should solve the European banking union, which should improve the European institutional framework and create integrated system of banking regulation in the Europe in order to have better position for the reaction against economic depression it the future.

6 Citovaná literatura

akcie.cz. (nedatováno). Načteno z

<<http://www.akcieatrh.cz/cz/obchodni-strategie>>

Bank of New Zeland. (2014). *Reserve Bank Bulletin*. Bank of New Zeland.

Bolton, P., & Jeanne, O. (2011). *SOVEREIGN DEFAULT RISK AND BANK FRAGILITY*

IN FINANCIALLY INTEGRATED. Načteno z Columbia Business school:

<<https://www0.gsb.columbia.edu/faculty/pbolton/papers/SSRN-id1795848.pdf>>

Bučkova, V. (31. 3 2011). *finance.cz*. Načteno z

<<http://www.finance.cz/zpravy/finance/303396-leverage-ratio-nove-pravidlo-podle-basel-iii/>>

Buchheit, L., di Mauro, B., Gelpern, A., Gulati, M., & Panizza, U. (2013).

Revisiting sovereign bankruptcy. Načteno z VOX:

<<http://www.voxeu.org/article/revisiting-sovereign-bankruptcy>>

Bulow, J., & Klemperer, P. (2013). *Market-based bank capital regulation*. Načteno

z VOX:

<<http://www.voxeu.org/article/market-based-bank-capital-regulation>>

Carmassi, J., & Micossi, S. (2012). *Time to set banking regulation right*. Načteno z

VOX: <<http://www.voxeu.org/article/time-set-banking-regulation-right>>

ČNB. (2015). *Interní metodika ČNB určená pro účely přezkumu a vyhodnocování rizika koncentrace svrchovaných expozic*. Načteno z ČNB:

<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/konzultacni_materialy_a_navrhy/download/interni_metodika_svrchovane_expozice_text.pdf>

ČNB. (2008). Obsah vyhlášky č. 123/2007 Sb., ve znění vyhlášky č. 282/2008 Sb., vyhlášky č. 380/2010 Sb. a vyhlášky č. 89/2010 Sb. Praha.

- ČNB.** (2013). odpověď na el. dotaz číslo jednací: 2013 / 12056 / 160.
- ČNB.** (2014). odpověď na el. dotaz číslo jednací 2013 / 10979 / 160. Praha: ČNB.
- ČNB.** (Březen 2015). *Česká národní banka*. Načteno z
<https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zatezove_testy/zatezove_testy_metodika.html>
- ČNB.** (2015). *Zpráva o finanční stabilitě 2014/2015*. Načteno z ČNB:
<https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2014-2015/index.html>
- Davis, M.** (2011). The rise of sovereign credit risk: implications for Basel.
- Eurostat.** (nedatováno). Načteno z
<<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00097&plugin=1>>
- Gaillard, N.** (2013). *Credit rating agencies and the Eurozone Crisis: What is the value of sovereign ratings?* Načteno z VOX:
<<http://www.voxeu.org/article/credit-rating-agencies-and-eurozone-crisis-what-value-sovereign-ratings>>
- Hannoun, H.** (2011). *Sovereign risk in bank regulation and supervision*. Načteno z Bank for international settlements:
<<http://www.bis.org/speeches/sp111026.pdf>>
- Heloňová, S.** (2008). *Kapitálová přiměřenosti obchodních bank a její trendy*. Olomouc: Masarykova univerzita.
- Hildebrand, P. M.** (2008). *Is Basel II Enough? The Benefits of a Leverage Ratio*. London: London School of Economics.
- Holman, R.** (2005). *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C.H. Beck.
- Holman, R.** (2005). *Ekonomie. 4. aktualizované vydání*. Praha: C.H. Beck.
- Holman, R.** (2009). *Bankovníctví*. Praha.

- Holman, R.** (2009). Budoucnost kapitálové regulace bank. *Bankovníctví*.
- investice.finance.cz.** (nedatováno). Načteno z
<<http://investice.finance.cz/zpravy/finance/336382-madarska-dohoda-banky-ponesou-ztraty-z-fx-hypotek-s-vladou-2-1-zapoctou-je-proti-bankovni-dani-ta-od-2013-klesne-na-polovinu-komentar/>>
- Kabelík, K.** (2015). *Bankovní regulace Trendy a dopady*. Praha: Česká bankovní asociace.
- Kališová, L., & Synek, M.** (1987). *Mezipodnikové srovnávání*. Praha: Československá vědeckotechnická společnost.
- Korte, J., & Steffen, S.** (2014). A 'sovereign subsidy' – zero risk weights and sovereign risk spillovers. Načteno z VOX:
<<http://www.voxeu.org/article/sovereign-subsidy-zero-risk-weights-and-sovereign-risk-spillovers>>
- Kutová, N.** (2013). *Řízení rizik s ohledem na Basel II a Basel III*. Praha: VŠE.
- Lane, P. R.** (2013). *The European Sovereign Debt Crisis*.
Načteno z graduateinstitute:
<http://graduateinstitute.ch/files/live/users/ci/dh/dg/tille/files/Class_E_527b_Doc_Sem_spring_2014/class_7_April_2/Lane_JEP.pdf>
- Laušmanová, M.** (2010). *Basel III. dopady regulace*. Praha: Česká spořitelna.
- McKinnon, R.** (1973). *Money and capital in economic development*. Washington D.C.: The Brookings institution.
- Němeček, J.** (7. Červenec 2013). *patria.cz*. Načteno z
<<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2379709/usa-chteji-klicove-banky-regulovat-prisneji-nez-basel-iii-ohrozi-to-dividendy.html>>
- Novotný, J.** (2008). Kolaterál v modelech kreditního rizika. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, Ekonomická fakulta, katedra Financí.
- patria-direct.cz.** (2015). *patria-direct*. Načteno z <<https://www.patria-direct.cz/>>

- Schliepphake, E.** (2013). *Risk Weighted Capital Regulation and Government Debt*.
Načteno z Universität Magdeburg:
<http://www.fww.ovgu.de/fww_media/femm/femm_2013/2013_11.pdf>
- Slovic, P., & Cournède, B.** (2011). *Macroeconomic Impact of Basel III*.
- Slovik, P., & Cournède, B.** (2011). *Macroeconomic Impact of*. OECD Economics
Department.
- Soto, J. H.** (2009). *Peníze, banky a hospodářská krize*. Praha: Aspi a.s.
- Synek, M.** (2006). *Podniková ekonomika*. Praha: C.H. Becka.
- Valová, I.** (2010). *Řízení rizik v intencích Basileje II.-(se specifickým zaměřením na
interní rating v rámci úvěrového rizika)*. Brno: Masarykova Univerzita.
- Zoican, M.** (2015). *How to design the European banking union?* Načteno z VOX:
<<http://www.voxeu.org/article/how-design-european-banking-union>>

7 Seznam tabulek

Tabulka 1: Rizikové váhy expozic	zdroj: vlastní tvorba.....	14
Tabulka 2: Komparace metod stanovení rizikových parametrů	zdroj: Valová	18
Tabulka 3: váhy ukazatelů	zdroj: vlastní tvorba	30
Tabulka 4: Rizikové váhy dle třídy aktiv v roce 2014	zdroj: ČNB.....	47

8 Seznam grafů

Graf 1: Velikost rozpočtového schodku	zdroj:vlastní tvorba	31
Graf 2: Výnos 10y státníh dluhopisu	zdroj: vlastní tvorba.....	32
Graf 3: Sm. Odchylka výnosů 10Y státních dluhopisů	zdroj: vlastní tvorba	33
Graf 4: Velikost zadlužení v % HDP	zdroj: eurostat	34
Graf 5: Vybrané státy ek. ukazatele.	zdroj: vlastní tvorba	39
Graf 6: Vybrané státy institucionální ukazatele	zdroj: vlastní tvorba.....	40
Graf 7: vícekriteriální hodnocení	zdroj: vlastní tvorba	41
Graf 8: Akcie Erste Bank	zdroj: patria.cz	43
Graf 9: Vícekriteriální hodnocení pořadí 2004	zdroj: vlastní tvorba.....	44
Graf 10: Vícekriteriální hodnocení pořadí	zdroj: vlastní tvorba	45

9 Seznam příloh

Příloha 1: Odpovědi od ČNB

Příloha 2: Kompletní Grafy

Příloha 1:Odpovědi od ČNB

Česká národní banka, odpověď na el. dotaz číslo jednací 2013 / 10979/ 160.

Praha: ČNB,

Informační servis ČNB / CNB Information Service

číslo jednací / reference number: 2013 / 10979 / 160

Dobrý den, / Dear Sir or Madam,

K Vašemu podání přijatému dne / With reference to your submission received on:
9.11.2013 21:06:27

pod identifikátorem / under identifier: e8c973953a9b9981b08910528d5b6536

sdělujeme následující / we would like to inform you that:

Standardizovanou metodu pro výpočet kapitálových požadavků k úvěrovému riziku používá 12 bank z celkového počtu 18 bank (pozn. v celkovém počtu nejsou zahrnuty stavební spořitelny a pobočky zahraničních bank). Těchto 12 bank má tržní podíl 19,7 % (měřeno celkovými aktivy k 30. 9. 2013 a vztaženo k souhrnu aktiv zmíněných 18ti bank). Kromě toho standardizovanou metodu používají také dvě stavební spořitelny (z celkových pěti) s podílem na aktivech všech stavebních spořitelen ve výši 26 %.

Výše uvedená odpověď na Vaše podání byla zpracována příslušným odborným útvarům ČNB, případně byly k její přípravě využity podklady zpracované příslušným odborným útvarům ČNB. Odeslání standardně vyřizuje odbor komunikace.

S pozdravem

Mgr. Marek Petruš

ředitel odboru komunikace a mluvčí

Česká národní banka

www.cnb.cz

Česká národní banka, odpověď na el.dotaz číslo jednací: 2013 / 12056 / 160.

Praha: ČNB:

Informační servis ČNB / CNB Information Service

číslo jednací / reference number: 2013 / 12056 / 160

Dobrý den, / Dear Sir or Madam,

K Vašemu podání přijatému dne / With reference to your submission received on:
27.11.2013 22:23:01 pod identifikátorem / under identifier:
3dcba17e048ad732ce5df20d86aa80ea

sdělujeme následující / we would like to inform you that:

Vážený pane Kudýne,

podle nařízení EU 575/2013, označovaného jako CRR, které bude přímo účinné od
1.1.2014 - viz
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:176:0001:0337:CS:P>
DF

nebo též

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/pravni_predpisy.html

jsou kombinace standardizovaného přístupu (STA) a přístupu IRB pro úvěrové riziko do určité míry možné buď na dočasné, nebo na trvalé bázi, a to za splnění podmínek stanovených nařízením. Podmínky pro dočasné použití STA v IRB řeší zejména články 148 a 149 nařízení CRR. Podmínky pro trvalé použití STA v IRB řeší článek 150 nařízení CRR. Použití čl. 148-150 je podmíněno souhlasem kompetentních orgánů. Některé podmínky mají být do budoucna ještě doplněny (konkretizovány) připravovanými standardy EBA (European Banking Authority), které budou vydány ve formě přímo účinného nařízení Evropské komise.

Podmínky pro trvalé využití STA v IRB pro tzv. sovereign expozice, které zahrnují expozice vůči ústředním vládám a centrálním bankám, na něž se dotazujete, řeší článek 150 odst. 1 písm. a) a písm. d). Využití písm. a) je podmíněno omezeným počtem významných protistran. Písm. d) je možné využít bez ohledu na počet protistran, avšak mj. za předpokladu, že expozicím vůči ústřední vládě a centrální bance je podle čl. 114 nařízení CRR odst. 2, 4 nebo 5 přidělena riziková váha 0 %. To se tedy vztahuje mj. na všechny expozice vůči ústředním vládám a centrálním bankám členských států EU, pokud jsou denominovány a financovány v národní měně dané ústřední vlády a centrální banky. Do 31. prosince 2017 je tato podmínka splněna i u expozic vůči ústředním vládám nebo centrálním bankám členských států, které jsou denominovány a financovány v národní měně kteréhokoli členského státu.

Obecným záměrem je postupně rozsah kombinace, tj. STA v rámci IRB přístupu, zmenšovat. Zejména se to týká institucí, které jsou významné s ohledem na svou velikost, vnitřní organizaci, povahu, rozsah a složitost a které mají expozice významné v absolutním měřítku a mají také velký počet významných protistran.

Výše uvedená odpověď na Vaše podání byla zpracována příslušným odborným útvarům ČNB, případně byly k její přípravě využity podklady zpracované příslušným odborným útvarům ČNB. Odeslání standardně vyřizuje odbor komunikace.

S pozdravem

Mgr. Marek Petruš

ředitel odboru komunikace a mluvčí

Česká národní banka

Vážený pane Kudyne,

k Vašemu podání ze dne 5.8.2015 uvádíme následující.

Otázka: Které ekonomické ukazatele jsou z pohledu ČNB nejvýznamnější z hlediska bezpečnosti a pravděpodobnosti defaultu Sovereign expozic?

Česká národní banka se rizikům spojeným se svrchovanými expozicemi dlouhodobě věnuje například ve svých [Zprávách o finanční stabilitě](#) (ZFS). Velká pozornost těmto otázkám byla věnována zejména ve [4. kapitole ZFS 2014/2015](#).

Obecně považuje ČNB za důležité ukazatele

- výše a struktury (zejména splatnostní, měnové a struktury věřitelské základny) svrchovaného dluhu,
- makroekonomických podmínek,
- tržních podmínek a stavu finančního sektoru země,
- kvality a stability institucí

Mimo tyto ukazatele však ovlivňuje svrchované riziko řada dalších hůře definovatelných faktorů, jako je například specifické postavení svrchovaného dlužníka na mezinárodních finančních trzích dostupnost záchranných mechanismů mezinárodních věřitelů a podobně. Podrobnější informace viz např. ve zmíněných ZFS.

Otázka: Existuje v ČR nějaká banka, která pro výpočet kapitálových požadavků u Sovereign expozic emitovaných centrálními vládami a bankami zemí EU používá některou z pokročilých metod výpočtu kapitálových požadavků IRB atd.?

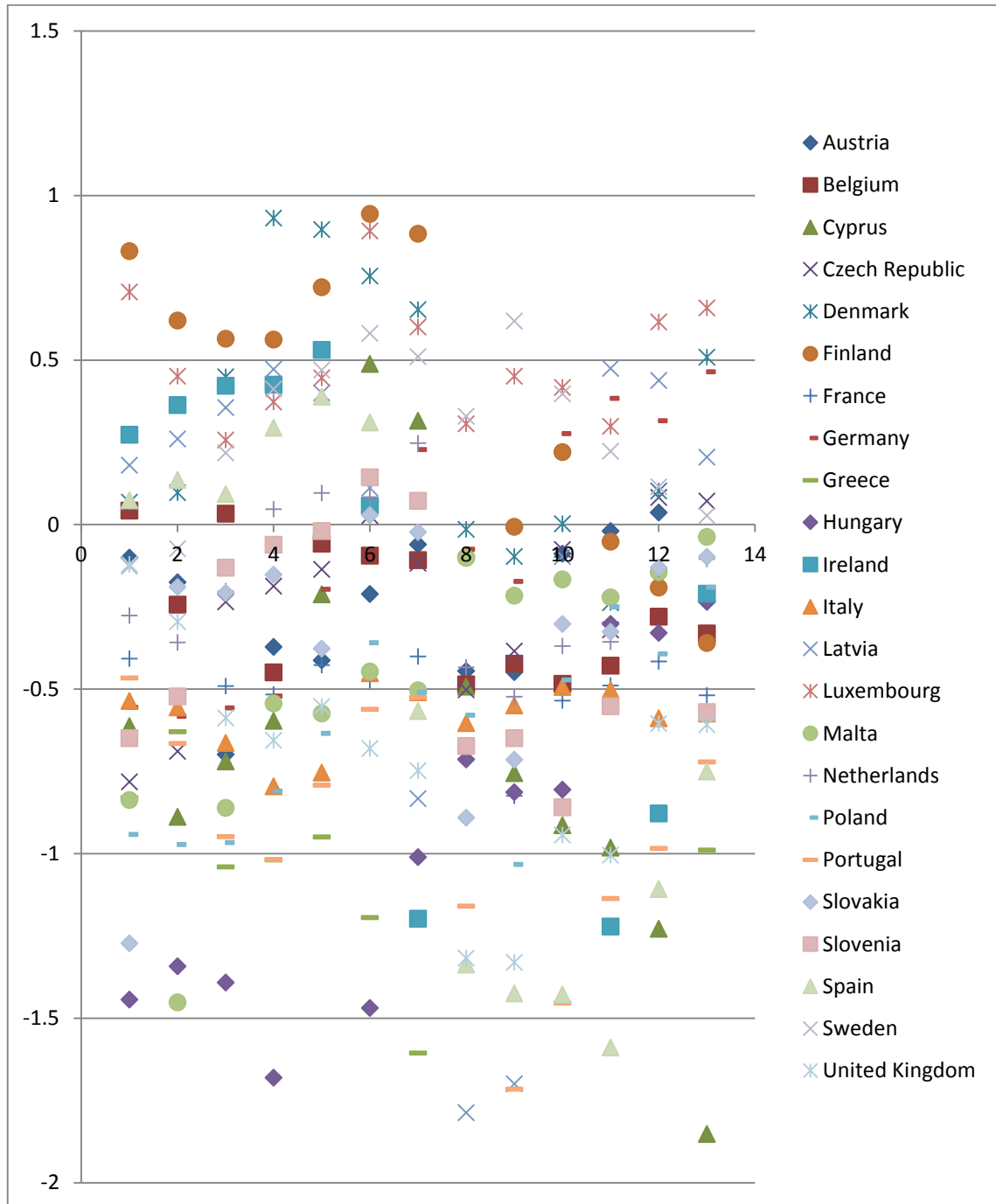
Ano. Obecně v České republice využívají IRB přístup všechny velké a některé střední banky s celkovým podílem na trhu kolem 80 %. Tři z těchto bank využívají IRB též pro svrchované expozice, přičemž dvě z nich uplatňují pokročilý A-IRB přístup. Problematice IRB modelů v českém bankovním sektoru se věnuje například [Box 2 ve 3. kapitole ZFS 2014/2015](#).

Otázka: Je vůbec v českém bankovním sektoru držen nějaký kapitál vůči Sovereign expozicím emitovaným vládami a centrálními bankami států EU, když to platná regulace implicitně nenařizuje?

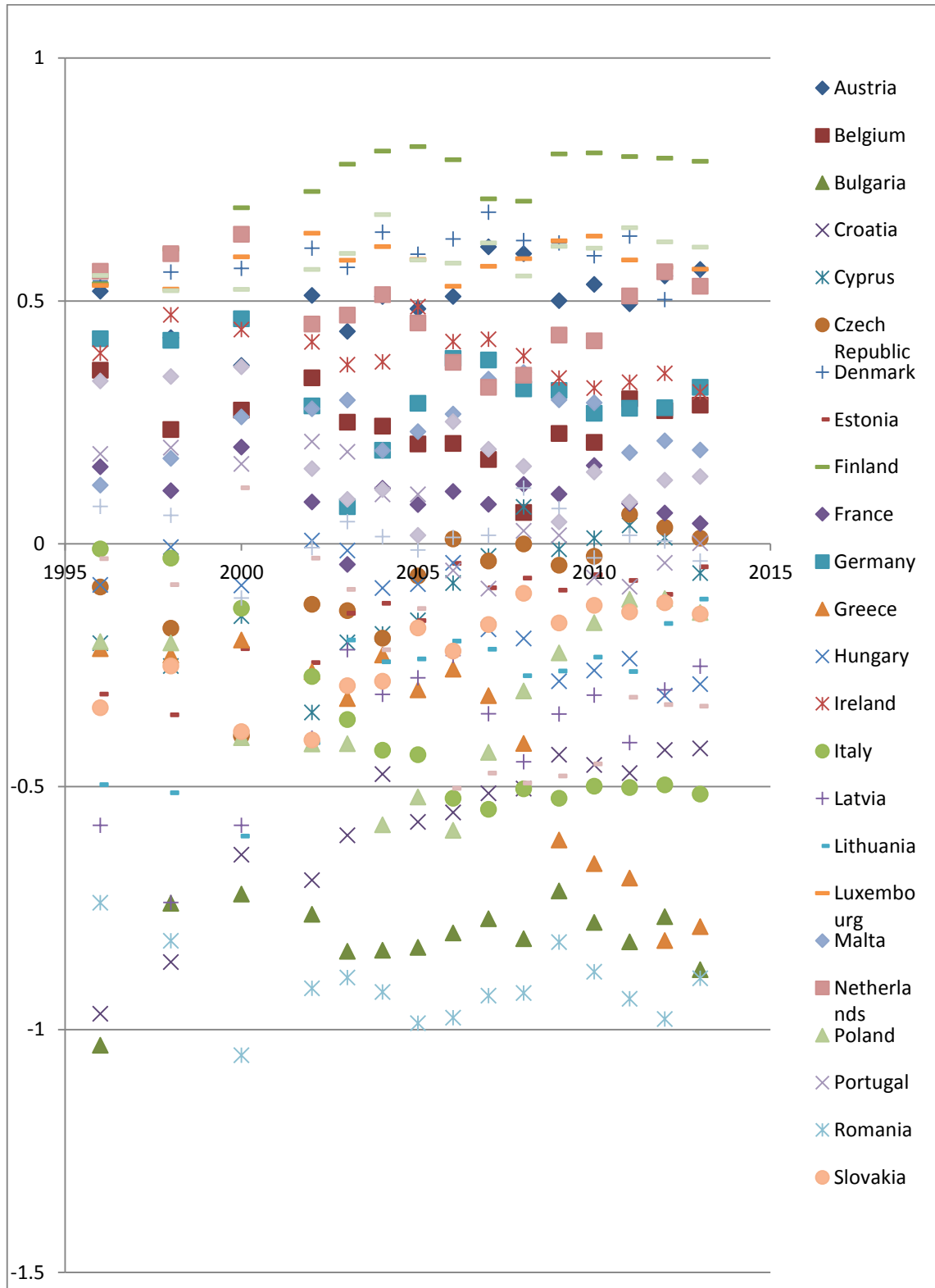
Ano. Odpověď na tuto otázku lze částečně nalézt v odpovědi na předchozí otázku. Expozice českého bankovního sektoru (bez poboček zahraničních bank, ale včetně stavebních spořitelů a družstevních záložen) vůči centrálním vládám činí cca 830 mld. Kč, z čehož přibližně 90 % tvoří expozice vůči české vládě a zbylých 10 % zejména expozice vůči zemím EU. Box zmíněný v odpovědi na předchozí otázku naznačuje výše rizikových vah u těchto expozic a tedy i přibližnou výši relevantních kapitálových požadavků. Pro detailní přehled expozic a rizikově vážených expozic českých bank v čase doporučujeme *Základní ukazatele o finančním trhu* ve veřejné databázi časových řad [ARAD](#).

Příloha 2 Kompletní grafy.

Srovnání ekonomické ukazatele:

Srovnání institucionální ukazatele

Vícekriteriální srovnání ekonomické ukazatele+institucionální ukazatele.

